

GÖTEBORGS UNIVERSITET
INST FÖR SOCIOLOGI OCH ARBETSVETENSKAP

Examensarbete för Master i kriminologi, 30 hp

Människan bakom Uniformen - en kriminologisk
analys av ett lokalt förtroendeskapande arbete

Rickard Silva

Handledare: Micael Björk

Vårterminen 2014

Abstract

Title: Människan bakom Uniformen - en kriminologisk analys av ett lokalt förtroendeskapande arbete

Author: Rickard Silva

Supervisor: Micael Björk

Examiner: Sven-Åke Lindgren

Type of thesis: Master thesis in Criminology, 30 higher education credits

Date: 2014-06-05

Aims and objectives:

For a social prevention program to be successful it is necessary that the purpose is well adapted to the objective of the program. The work that is the subject of this study focuses first and foremost on creating improved relations and trust between youths and employees of uniformed professions. Areas that are being perceived as insecure and marked by crime are especially important to focus on in order to turn the situation around. This study aims at highlighting how trust can be created between the two groups through a program that is the result of cooperation of uniformed authorities.

Method and data:

The empirical material consists of qualitative data from participating observations and interviews. The study has been conducted in the district of Östra Göteborg between the periods of January 2014 through May 2014.

Results:

Officials within the different organizations aim at creating an overall trust for the organizations amongst the youths that take part of the program. By engaging and interacting the two groups manages in closing the gap that seems to be between them before the start of a new group. MBU aim at presenting youths with a new and creative platform where they can develop different skills helping them in their future lives. Results also show that workers from the fire rescue have regained confidence in the community and especially in youths by being part of MBU.

Some areas within the work that's taking place could be regarded as more of a "getting to know the uniform" rather than the "person behind the uniform". However results show that by engaging youths in taking part in different practical exercises, the workers manages in creating an atmosphere that allows the groups to come closer one another on a personal level. The geographical area where the organization has its root is plagued by social problems that in some areas have an impact on MBU. There are criminal groups that view MBU as far too "police friendly". Workers aim at empowering participants to not relinquish to these criminal forces.

Key words: MBU, uniforms, trust, reintegrative shaming, turning points

Innehållsförteckning

1. Inledning	4
1.1 Studiens bakgrund	4
1.2 Människan bakom Uniformen	4
1.3 Valet av fall	5
1.4 Om områdena Kortedala och Bergsjön	5
1.5 Studiens syfte och frågeställningar	6
1.6 Disposition	6
2. Teoretiska perspektiv och tidigare forskning	7
2.1 Tillit och systemförtroende	7
2.2 Vändpunkter	8
2.3 Reparativ rättvisa	8
2.4 Återintegrerande skam	9
2.5 Gatukoder och skötsamma koder	9
2.6 Sammanfattning av teoretiska utgångspunkter och tidigare forskning	10
3. Rapportens metod	10
3.1 Deltagande observation och intervjuer	10
3.2 Mötet med fältet	12
3.3 Etiska överväganden	12
4. Resultat och inledande analys	13
4.1 Selektionsprocessen	13
4.2 Räddningstjänstens arbetssätt	14
4.3 Polisens arbetssätt	17
4.4 Securitas/biljettkontrollens arbetssätt	20
4.5 Ambulanssjukvårdens arbetssätt	21
5. Tematisk analys	23
5.1 Tillit och systemförtroende	23
5.2 Vändpunkter	25
5.3 Reparativ rättvisa	26
5.4 Återintegrerande skam	28
5.5 Att lära känna människan bakom uniformen eller att lära känna uniformen?	31
5.6 Potentiella hinder för MBU	33
5.7 Potentiell målkonflikt i verksamheten	34
5.8 Sidoeffekter och vikten av samverkansavtal	35
6. Avslutande diskussion	36
6.1 Sammanfattning	37
6.2 Rekommendationer	41
6.3 Epilog	42
7. Referenser	43
8. Bilagor	46

1. Inledning

1.1 Studiens bakgrund

Efter brandkatastrofen i Backa 1998 beslutade Göteborgs politiker att göra en särskild satsning på äldre ungdomar. Syftet var att vuxna och unga tillsammans skulle skapa aktiviteter för personer i åldern 16-20 år. Arbetet pågick i två år och invigningen av fritidsgården Radar 72 ägde rum i maj 2003. Namnet härstammar från att Kviberg varit militärt område, där ett luftvärnsregemente hade radarverksamhet i byggnad 72.

Hösten 2009 inträffade i Göteborgs förorter en serie av oroligheter där ungdomar var inblandade. Bland de drabbade stadsdelarna fanns Kortedala, Angered, Backa, Bergsjön, Biskopsgården, Hjällbo, Lundby och Tynnered (Björk 2013: 28). Den sex kilo tunga stenen som kastades från Hjällbo-viadukten på en av räddningstjänstens bilar markerade en tydlig spricka mellan myndigheter och vissa ungdomar. Projektet Människan bakom Uniformen startade i Kortedala efter dessa oroligheter. De ungdomar som besökte Radar 72 förde tillsammans med kamrater och personal samtal om det som utspelade sig i förorterna och framför allt i området runt Kortedala. Genom dessa samtal växte behovet att få veta mer om hur det som hände kunde ske och därtill en vilja att förändra. För uniformerad personal fanns ett behov att motverka liknande händelser i framtiden. Med detta som bakgrund beslutade ansvariga att arbeta fram ett program baserat på dialogmöten, information och diverse praktiska övningar.

Den första omgången av Människan bakom Uniformen (MBU) genomfördes i Kortedala våren 2010 och ansågs vara mycket lyckad bland både ungdomar och medverkande aktörer. Sedan dess har programmet reviderats och utvecklats med hjälp av uniformerad personal och engagerade ungdomar. Jag ska i denna uppsats titta närmare på verksamheten och anlägga ett kriminologiskt perspektiv.

1.2 Människan bakom Uniformen

Genom MBU ges ungdomar chansen att ta del av vardagen för personal inom polisen, räddningstjänsten, Securitas, ambulanssjukvården och Västtrafiks biljettkontroll. Träffarna sker kvällstid under en period av tio veckor (se bilaga 1). Deltagarna får ta del av praktiska moment på de olika arbetsplatserna. För att skapa trygghet i gruppen anordnas övningar som kräver samarbete och förmågan att värdera situationer. Fokus ligger på att personal och ungdomar ska kunna mötas med ömsesidig respekt genom att träffas vid planerade tillfällen.

Idén med verksamheten kan sägas vara att överbrygga fördomar i en brottsförebyggande anda. Genom att ungdomar och yrkesutövare inom de olika verksamheterna träffas finns förhoppningar om att kunna minska de lager av okunskap som "...upplevs ligga mellan de olika samhällsgrupperna" (MBU: 2). Ett annat syfte i verksamhetsbeskrivningen är strävan efter att "minska kriminaliteten bland unga genom att ha en öppen dialog, och visa på att under uniformen finns det en helt vanlig människa, med samma behov och önskningar som

andra" (ibid). Utöver målen som berör nuläget finns mål som handlar om framtiden och specifikt ungdomarna och deras liv. Ambitionen är att genom Människan bakom Uniformen kunna "...så ett frö hos flera ungdomar att själva söka sig till polisyrket, Räddningstjänsten, eller någon annan samhällsstödjande funktion någon gång i framtiden" (ibid). Samtliga deltagare anmäler själva om de vill vara med i verksamheten. Därefter sker en urvalsprocess där personal från MBU och deras samverkanspartners diskuterar vilka ungdomar som anses mest lämpliga att delta. Hur detta går till ska jag återkomma till.

Människan bakom Uniformen finansieras av Göteborgs kommuns fritidsenhet och är numera en befintlig verksamhet i stadsdelsförvaltningen Östra Göteborg. Budgeten är på totalt 100 000 kr per år. Denna kostnad fördelas jämnt mellan kurserna som MBU håller i och verksamhetens s.k. ambassadörer. Övriga personalkostnader står samarbetsaktörerna själva för. I Östra Göteborg finns 1 1/2 tjänst på MBU; där processledaren arbetar heltid och gruppleddaren halvtid.

1.3 Valet av fall

Anledningarna att analysera Människan bakom Uniformen är flera. MBU har under en relativt kort period kommit att sprida sig till flera stadsdelar i Göteborg. Verksamheten har även startats upp i Stockholm, Malmö, Helsingborg, Landskrona, Borås och Eslöv (se bilaga 2). Här finns en attraktionskraft som är värd en närmare studie. Verksamheten har även uppmärksammats när man 2012 bjöds in och träffade justitieminister Beatrice Ask i riksdagshuset. Ett femtontal ambassadörer deltog på resan och höll i en presentation av MBU. Eftersom en uttalad förhoppning är att insatserna ska bidra till att kriminaliteten bland ungdomar minskar är en kriminologisk analys grundläggande för att spegla verksamhetens möjligheter inom detta område. Någon liknande studie finns heller inte gjord sedan tidigare. Empirin som jag fått ta del av är unik då den kännetecknas av en direkt insyn i arbetet med uniformerad yrkespersonal och ungdomar.

1.4 Om områdena Kortedala och Bergsjön

Stadsdelsförvaltningen Östra Göteborg består av områdena Bergsjön, Gamlestaden, Kortedala, Kviberg och Utby. I denna rapport kommer huvudsakligen Kortedala och Bergsjön omnämnas. Därav ges här en kort beskrivning av dessa områden.

Kortedala byggdes upp på 1950-talet och blev Göteborgs första förort (ÖPA Kortedala 2008: Stadsbyggnadskontoret). Bergsjön byggdes i sin tur på 1960-talet under en period då behovet av nya bostäder var stort i Göteborg (ÖPA Bergsjön 2008: Stadsbyggnadskontoret). I slutet av decenniet uppfördes ett stort antal lägenheter under miljonprogrammet. Tanken var att skapa ett jämlikt boende för alla. Båda områdena kännetecknas idag av att många människor från flera olika länder samsas här varvid många olika språk talas. Kortedala och Bergsjön är mötesplatser för flertalet kulturer och traditioner, vilket framkallar en rik mängd av idéer.

Dock finns även sociala problem såsom arbetslöshet, låg utbildningsnivå och ett bristande demokratiskt deltagande hos invånarna. Områdena har de senaste åren präglats av gängproblematik. Skottlossningar och mord har även ägt rum. Detta har i sin tur påverkat dess invånare då en rädsla och osäkerhet skapats. Som följd av dessa kriminella skeenden har förtroendet för samhällets funktioner påverkats negativt.

1.5 Studiens syfte och frågeställningar

Syftet med denna rapport är att beskriva och analysera Människan bakom Uniformen ur ett brottsförebyggande perspektiv. Fokus kommer att ligga på verksamhetens förhållande mellan teori och praktik. Avslutningsvis kommer även ett antal rekommendationer att lämnas för det framtida arbetet inom MBU.

- Hur arbetar aktörerna inom Människan bakom Uniformen?
- Vilka intentioner och antaganden präglar deras förebyggande arbete?
- Hur uppfattas det preventiva arbetet av personalen som deltar i verksamheten?
- Vilka konsekvenser har Människan bakom Uniformen medfört?

1.6 Disposition

Inledningsvis redogörs i kapitel två för de teoretiska perspektiv som är bakgrunden för rapporten. Därefter följer en genomgång av undersökningsmetoder, mötet med fältet och de etiska överväganden som gjorts. Rapportens analys kommer att genomföras i två steg. Inledningsvis sker en analys som fokuserar på den övergripande selektionsprocessen och de olika aktörernas arbetssätt inom MBU. Därefter övergår analysen till att vara mer tematisk, där de olika teoretiska ramverken används för att belysa verksamhetens förebyggande arbete. Verksamhetens arbetssätt problematiseras därefter ytterligare då bland annat potentiella hinder samt potentiella målkonflikter analyseras. Sidoeffekter som framkommit kommer därtill att belysas. Slutligen så sammanfattas rapportens resultat i kapitel sex. Jag lämnar också några rekommendationer för det fortsatta arbetet med MBU.

2. Teoretiska perspektiv och tidigare forskning

MBU är en verksamhet som på ett mycket tydligt sätt vill verka brottsförebyggande. Därför kommer teorier som fokuserar på olika typer av brottsprevention stå i centrum för denna rapport.

Rent allmänt kan den utformning som MBU har sägas syfta till social prevention (Sahlin 2008: 101). Genom att stärka de sociala banden, investera i meningsfulla aktiviteter och delaktighet är förhoppningen att samhällets normer ska ses som korrekta och viktiga. Att ungdomar får ta del av praktiska arbetsmoment tillsammans med uniformerad personal är ett led i att just stärka de sociala banden till samhället genom att etablera relationer. Till skillnad från social prevention så fokuserar situationell prevention på hur kriminogena tillfällen reduceras för att på så sätt minska risken att brott sker (ibid: 100). Detta sker med hjälp av belysning, staket, lås och förstärkt övervakning m.m.

2.1 Tillit och systemförtroende

Relaterat till verksamhetens tillvägagångssätt där förhoppningen delvis är att ungdomarna ska få ökad förståelse för yrkesgrupperna och skapa en trygghet, är det av betydelse att kartlägga hur man arbetar med att öka förtroendet för organisationerna. Ola Fransson (2006) framhäver att förtroende och tillit är särskilt användbara begrepp att beakta för analyser där möten sker mellan systemnivå och individnivå (Fransson 2006: 22). Det uttalade syftet för MBU är att skapa bättre relationer mellan ungdomar och anställda i uniformsyirken. Fransson (2006) betonar att förtroendet är grundläggande för att individer ska agera i enlighet med vad ett system och en myndighetsprofession har att erbjuda i olika situationer. Förtroendet är beroende av att individen har en positivt laddad relation till det etablerade systemet i fråga. En avsaknad av detta riskerar att minska graden av förtroende mellan individ och myndighet. Alltså den rollförväntan människor har på exempelvis en samhällsaktör såsom polisen, räddningstjänsten eller ambulanssjukvården.

Begreppet tillit syftar likt förtroende på mekanismer som reglerar förväntningar på andras beteende. Dock är tillit mer mikroinriktat jämfört med förtroende (Björk 2012: 117). Då individer är osäkra på den andre partens agerande är tilliten central. Motsatsen är misstro, vilket betecknar att människor inte litar på varandra. Personer som känner tillit för någon tro på att människor som de kommer i kontakt med vill dem väl (Heber 2008: 11). Tillit handlar således om hur sannolikt det är att det sedvanliga mönstret ska återupprepas (Fransson 2006: 22). Den komplexitet som är kopplad till begreppet handlar om att det alltid finns en risk att tillit kan svikas och då riskerar långvariga skador att uppstå (Luhmann 2005: 43). Detta är även en källa till framtida misstro.

Både begreppet tillit och förtroende har gemensamt att de är korrelerade till legitimitetsbegreppet, vilket avser att organisationers legitimitet är hög då allmänheten har förtroende för organisationen eller systemet som det handlar om (ibid: 21). Tyler (2006) poängterar att människor tenderar att utifrån enstaka händelser göra övergripande

bedömningar om legitimiteten hos auktoriteter. En sådan syn på legitimitet kan i sin tur influera huruvida individer agerar i enlighet med rådande lagar i rättssystemet (Tyler 2006: 76-77). Uppfattningar såsom att det är okej att göra fel om även polisen gör det, kan således uppkomma.

I anslutning till polisens arbete kompletteras analysen med begreppet institutionaliserad misstro. Detta avser hur organisationen genom aktiv skepticism syftar till att öka tilliten i samhället. Detta sker genom en hårdare granskning av aktörer för att på så sätt försöka förstärka majoritetens känslor av trygghet (Björk 2012: 110-111). Genom att organisera misstro kan alltså förtroende uppstå. Detta sker då genom att samhällsinstitutioner och främst polisen verkar som kontrollanter och aktivt granskar misstänkta lagbrytare. På detta sätt upphöjs misstron till en form av plikt (Braithwaite 1998: 344). Misstänksamheten som fokuserar på särskilda aktörer kan således bidra till att det övergripande förtroendet för rättssystemet ökar. Polismakten ska försöka mildra människors sociala oro och samtidigt beivra brott på det aktionsfält som beskrivs (Björk 2009: 26). Begreppet institutionaliserad misstro inkluderas för att bidra med förståelse för samspelet mellan polisen och ungdomarna, vilket är en komplicerad relation.

2.2 Vändpunkter

Förhoppningen om att verksamheten ska bidra till att så ett frö hos ungdomarna att söka sig till polisyrket, Räddningstjänsten, eller annan samhällsstödjande funktion i framtiden, påvisar vikten av ett teoretiskt ramverk som kan belysa området. Sampson och Laub (1993) har problematiserat vad de beskriver som turning points ("vändpunkter") i individers liv. Dessa är händelser som stegvis eller plötsligt förändrar människors levnadssätt och får in dem på en ny bana varvid en "vändpunkt" sker. Situationer som dessa har i kriminologisk forskning visat sig ha ett påtagligt samband med minskad brottslighet (Sampson & Laub 1993: 310). Faktorer som bidrar till att individer ska nå en "vändpunkt" är om omgivningen uppmärksammat dem och på så sätt motiverat dem till att förändras. Särskilt viktigt är att de miljöer som de vistas i erbjuder socialt stöd och att personen i fråga är mottaglig för detta stöd (Sampson & Laub 1993: 310, Engdahl 2010: 128). Det arbetssätt som präglar MBU innebär att ungdomar själva anmäler sitt intresse att delta. Denna frivillighetsprincip kan verka som exempel på att dessa individer torde ha vissa delar av den mottaglighet för socialt stöd, som Sampson och Laub (1993) åsyftar när de talar om "vändpunkter" i en persons liv.

2.3 Reparativ rättvisa

Med termen reparativ rättvisa (restorative justice) avses en process där fokus ligger på att reparera den skada som orsakats snarare än att straffa den som utfört handlingen. För att åstadkomma detta möts de involverade parterna på ett icke konfrontativt sätt och diskuterar vad som skett. I centrum är att nå försoning och således reparera de skador som kan ha uppstått efter det som inträffat (Harris 2006: 327). Människan bakom Uniformen tar en tydlig

utgångspunkt i de händelser som inträffade i Göteborgs förorter 2009. Från verksamhetens start har fokus varit att skapa trygghet genom ett dialoginriktat och praktiskt arbetssätt. Denna metod följer på flera sätt den logik som utgör stommen för reparativ rättvisa. Nämligen att få två olika grupper att öka förståelsen för varandra och på så sätt förhindra liknande scenarier i framtiden. Genom att komplettera analysen med begreppet reparativ rättvisa möjliggörs att särskilt beakta Människan bakom Uniformen mot bakgrund av oroligheterna i Göteborgs förorter 2009.

2.4 Återintegrerande skam

Reparativ rättvisa är sammanlänkad med reintegrative shaming. Denna återintegrerande skam syftar till att "styra" individer rätt och påverka dem att inte begå handlingar som kan klassificeras som avvikande och negativa (Braithwaite 1989:87, Makkai & Braithwaite 1994: 362). Teorins utgångspunkt är att nära relationer kan bidra till att bevara respekten samtidigt som gränser tydliggörs för vad som är icke-acceptabelt (Braithwaite 1989:87). Den anknytning som MBU- personalen, i och med sina yrken som fritidsledare, har till ungdomarna kan kopplas till hur den återintegrerande skammen kan hjälpa att inte stigmatisera dem som har begått destruktiva handlingar. Även den uniformerade personalen som möter ungdomarna för första gången får en möjlighet att knyta sociala band istället för att stämpla individen utifrån potentiella händelser denne varit del av. Det är i alla fall personalens ambition.

2.5 Gatukoder och skötsamma koder

Min analys kompletteras med Elijah Andersons (1999) teori om ett samspel mellan gatukoder och skötsamma koder ("street" och "decent"). Denna utgår från att det finns två olika sätt för individer att föra sig i problemtyngda områden och beroende på hur personer presenterar sig formas deras sociala identitet. Den skötsamma koden kännetecknas av en acceptans av samhällets rådande normer och en strävan att alliera sig med viktiga institutioner. Att kämpa genom motgångar snarare än att beklaga sig över de problem och hinder som man möter hör också till. Allt detta samtidigt som individen är fullt medveten om att det i vissa sammanhang kan vara nödvändigt att utåt sett visa en gatukod, om än enbart för att hantera sociala situationer i det egna bostadsområdet och den kod som där dominerar (Anderson 1999: 38). Gatukoden utmärks av en mer fientlig och problematisk relation till institutioner och samhällets rådande normer. Gatukoden används som ett medel för att skaffa sig ett rykte om att vara hård och tuff, vilken i sin tur för med sig en hög grad av "respekt". Gatukodens mer aggressiva framförhållningssätt innebär att poliser och andra myndighetspersoner möts med en misstänksamhet och öppet hat. Tröskeln till kriminalitet är låg eftersom den tuffhet som inom denna värld anses existera ofta kan locka mer än samhällets hederliga väg till framgång (Anderson 1999: 36).

2.6 Sammanfattning av teoretiska utgångspunkter och tidigare forskning

En inkludering av tillit och systemförtroende ter sig naturlig med tanke på verksamhetens strävan efter att skapa bättre relationer mellan ungdomar och uniformsyркиen. Att inbegripa Sampson och Laubs teori om vändpunkter möjliggör att analysera MBU:s syfte att stimulera ungdomar att söka sig till uniformsyркиen i framtiden. Den reparativa rättvisan får utrymme eftersom den kan underlätta förståelsen för hur personer inom verksamheten bearbetat de oroligheter som är bakgrunden till MBU. Återintegrerande skam fångar i sin tur upp hur personalen försöker hjälpa ungdomar till ett liv fritt från kriminalitet. Slutligen inkluderas Elijah Andersons diskussion om gatukoder och skötsamma koder, eftersom det i stora drag är dessa båda förhållningssätt som man möter i det brottsförebyggande arbetet.

3. Rapportens metod

3.1 Deltagande observation och intervjuer

Denna studie av Människan bakom Uniformen i Östra Göteborg har genomförts under perioden januari 2014 till juni 2014. Intervjuer genomfördes med två ledare och två MBU-ambassadörer. Dessa intervjuer har kompletterats med intervjuer riktade mot personal från organisationerna som arbetar med MBU. Tre poliser från Polisenhet Nordost, respektive en brandman hos Räddningstjänsten Kortedala, en anställd hos Securitas samt en telefonintervju med en ambulanssjukvårdare. Utöver detta har jag även använt mig av en utomstående informant, Maria Wallin, analytiker vid Polismyndigheten i Västra Götaland. Hennes insyn har varit särskilt betydelsefull i anslutning till selektionsprocessen inom MBU. Hon har lämnat sitt samtycke till att vara del av denna rapport. Det bör understrykas att uppgifter som framkommit under intervjun inte berör känslig information såsom uttalanden om specifika individer utan mer generella kännetecken bland territoriella gäng.

Samtliga intervjuer spelades in med diktafon. Intervjuerna utgör tillsammans med observationer vid MBU- tillfällen och olika möten rapportens materialunderlag. Observationsmaterialet uppgår till totalt 45 timmar och intervjuerna varierar tidsmässigt mellan 20 minuter och 60 minuter. Vid MBU- tillfällena har jag kunnat följa upp vad som skett genom frågor till aktörerna som varit på plats. Ungdomarna har inte intervjuats. Detta eftersom det är verksamhetens brottsförebyggande arbetssätt, teorin som präglar den och personalens erfarenheter som jag fokuserat på.

De metoder som använts är alltså observationer plus intervjuer med nyckelinformanter inom verksamheten. Denna kombination möjliggör en större förståelse för fältet eftersom frågor kan ställas till praktiker (Aspers 2011: 139). Övrigt material inkluderar olika dokument och informationsblad som berör MBU. Tanken med intervjuerna är att dessa ska ske med personer som är involverade i verksamheten, både ansvarig inom MBU och personal från de olika samarbetsaktörerna; Polisenhet Nordost, Räddningstjänsten Kortedala, Securitas, Västtrafik och Ambulanssjukvården Sahlgrenska. För att få en bredare bild har intervjuer även

genomförts med individer som genomgått utbildningen men som nu är vuxna. Inom MBU kallas de för ambassadörer.

Mina observationer har följt schemat för vårens (2014) upplaga av Människan bakom Uniformen i Kortedala (se bilaga 1). Polisen och räddningstjänsten tillhör de aktörer som har flera träffar med ungdomarna i denna upplaga av MBU. Samtliga tio tillfällen varar i tre timmar. Andra observationstillfällen inkluderar arbetsgruppsmöten hos räddningstjänsten i Kortedala. Här kommer bland annat selektionsprocessen för vårens upplaga av MBU att belysas. Sammanfattningsvis består insamlad data av intervju- och observationsmaterial plus en mindre mängd dokument.

Fokus i denna rapport ligger på själva processen snarare än dess effekter. Det är med detta sagt verksamhetens förhållande mellan teori och praktik som undersöks (Sandberg 2006: 288). Att analysera MBU på detta sätt innebär att fokus ligger på att granska de ursprungliga målen med verksamheten och vilka potentiella hinder som kan existera. Denna typ av utvärdering fokuserar inte på de direkta effekterna av verksamheten, men den kan bidra med insikt i vilka mekanismer som fungerar och potentiella sidoeffekter (Lab 2007: 34). Verksamhetens logik är alltså central i denna rapport, eftersom verksamhetens syfte och mål måste ha en trovärdig koppling till det som den ämnar påverka (Sandberg 2006: 286). En uttalad förhoppning från de ansvariga har varit att önska få reda på om de "gör rätt" och huruvida de "gör det som de tror och hoppas att de gör". Med detta i åtanke är fokus på processen det mest lämpliga för denna rapport.

Jag har valt en öppen och deltagande observationsform (Bryman 2008: 378). En annan metod som kunde ha valts är dold observation. Om denna använts hade sådant som annars kanske inte framkommit kunnat uppdagas (Bryman 2008: 382). Jag har dock valt att utgå ifrån en öppen observation då jag anser att denna har mer att erbjuda för syftet med min rapport. Jag har lagt stor vikt vid att utöver observationer kunna intervjua nyckelpersoner inom verksamheten. De frågor som ställts i intervjusituationer anser jag hade varit mycket svåra att ställa i samband med observationstillfällena, utan att det varit besvärligt och framstått som misstänksamt.

Den främsta anledningen till att jag utgår ifrån en öppen och deltagande observation är att nyckelpersoner inom verksamheten från första början varit positivt inställda till min medverkan. De har även lyft fram att de upplever ett behov av en rapport med särskilt fokus på kriminologisk analys. Med denna uttalade efterfrågan anser jag att argumenten för öppen och deltagande observation klargjorts.

Utöver de tio MBU- tillfällena har den deltagande observationsformen använts vid alla de möten som jag haft förmånen att närvara vid. Dessa möten har bland annat rört selektionsprocessen vad gäller de ungdomar som anmält sitt intresse att få vara med i MBU. Ett av dessa arbetsgruppsmöten ägde rum hos Räddningstjänsten i Kortedala och deltog

gjorde polisen, Ambulanssjukvården Sahlgrenska, Securitas och Ung & Trygg¹. Under detta möte bekräftades de tidigare samtal jag fört med de olika aktörerna gällande min medverkan under våren.

Samtliga intervjuer har ägt rum med enskilda personer och haft både semistrukturerade och tematiskt öppna inslag (Aspers 2011: 143-144). I de semistrukturerade inslagen har jag utgått från fasta frågor rörande verksamhetens metoder och dess struktur. Samt frågor relaterade till respektive organisations samverkan med övriga organisationerna inom MBU (se bilaga 3).

Ett potentiellt bekymmer med semistrukturerade intervjuer är en tendens att förutbestämma individers verklighet på ett sätt som inte nödvändigtvis representerar hur de uppfattar och motiverar sina handlingar (Flyvbjerg 2001: 40-42, Alvesson & Skoldberg 2008: 63-65). För att undvika detta har jag kompletterat mina intervjuguider med frågor som berör uniformbärarnas uppfattningar om vad deras arbete inom MBU går ut på.

3.2 Mötet med fältet

Min första fältkontakt var med gruppledaren för Människan bakom Uniformen i stadsdelsförvaltningen Östra Göteborg. Jag argumenterade då för att man borde analysera MBU utifrån ett brottsförebyggande perspektiv. Därefter kontaktade jag samtliga organisationer för att förvissa mig om att de också var positivt inställda till min rapport. Samtliga kontakter ägde rum innan denna upplaga av MBU. Verksamheten har en arbetsgrupp där personal från alla organisationer sitter med och planlägger utbildningen. Vid det arbetsgruppsmöte som ägde rum innan utbildningens start närvarade jag och presenterade min rapport. Detta möjliggjorde ytterligare kontakt med de personer som jag tidigare haft telefonkontakt med. När de olika tillfällena därefter ägt rum hade jag redan varit i kontakt med organisationerna och samtliga var införstådda med rapporten. På det "mingel" som ägde rum den 5 mars (MBU- tillfälle 1) möttes ungdomarna, ambassadörer och personal från samtliga organisationer för första gången allesammans. Jag närvarade även vid detta tillfälle. Under kvällen höll ambassadörerna i olika presentationsövningar och samarbetsövningar och i fikapausen kunde samtliga mingla runt fritt och lära känna varandra.

3.3 Etiska överväganden

Forskningsetiska överväganden berör hur de som deltagit i en studie inte ska skadas av resultat eller publicering. För att säkerställa detta måste forskaren värna om deltagarnas integritet (Vetenskapsrådet 2002). Människan bakom Uniformen är en verksamhet som involverar flera aktörer och detta har medfört att jag fått ta särskild hänsyn under forskningsprocessen. Inledningsvis gjorde jag ett medvetet val att kontakta samtliga

---

¹ Ung & Trygg är en strategisk satsning som startade i Göteborg 2004. Syftet är att genom förebyggande arbete motverka att ungdomar rekryteras till kriminella gäng. Genom samverkan mellan olika aktörer i samhället så strävar man efter att nå detta mål.

organisationer som är involverade i MBU. Detta för att förvissa mig om att alla var positivt inställda till att jag skulle närvara under vårens MBU- aktiviteter (Repstad 2007: 50). Det samtycke och informationskrav som här åsyftas inbegriper även att jag informerat deltagande parter om rapportens syfte (Bryman 2008: 135). I de fall då jag kommit i kontakt med myndighetspersonal som jag inte träffat tidigare (poliser, brandmän och ambulanssjukvårdare) har jag så ofta och skyndsamt som möjligt informerat om syftet med min närvaro och rapport. Det bör betonas att även om samtliga parter sett positivt på min närvaro har jag vidtagit stor försiktighet i urvalet och tillämpningen av citeringar i rapporten. För att försvåra identifiering har jag genomgående använt benämningen fältanteckningar på samtliga citat vare sig det rör sig om observationer, intervjuer eller fältintervjuer. En viss språklig korrigering har också gjorts.

Eftersom verksamheten som analyseras är utformad för ungdomar har särskilt fokus i början av forskningsprocessen legat vid att se över vilka övervägande detta ger upphov till. Samtliga ungdomar har informerats om min närvaro och syftet med studien. Föräldrarna har inte informerats. Fokus har varit på verksamhetens brottsförebyggande arbetssätt, teorin som präglar den och den vuxna personalens erfarenheter. Flera av ungdomarna som deltagit är arton år fyllda.

4. Resultat och inledande analys

4.1 Selektionsprocessen

Ansvarig personal ägnar särskild uppmärksamhet åt vilka ungdomar som ska ingå i en stundande MBU- grupp. Grundregeln är att MBU är öppet för alla mellan 15-20 år. Dock har en nitton åring förtur gentemot en femtonåring, eftersom den sistnämnde kan söka flertalet gånger innan tidsramen för denne går ut. Därtill framhävs att det för den äldre ungdomen kan vara mer brådskande med anledning av dennes sociala situation. När samtliga intresseanmälningar inkommit sker en grundlig diskussion om vilka av ungdomarna som är lämpliga att delta. Speciellt fokus är på hur pass allvarlig problematik individerna har och de möjligheter man ser att kunna arbeta med. Kriminella inslag lyfts inte fram som ett hinder så länge denna anses mild eller inte är aktuell för stunden. Innan en ny MBU- omgång startar är fokus på att ungdomen ska vara "rätt för MBU", men även att MBU ska vara "rätt för ungdomen". Personalen har lärt sig att om ungdomar är med i MBU- utbildningen och samtidigt är aktiva i brottslighet kan det uppstå besvärliga situationer i samband med polisträffarna. En fritidsledare i arbetsgruppen ger sin syn på saken:

1. "Det blir konstigt för polisen om vi ska skala av lager av okunskap och sedan två timmar efter springer dom efter ungdomen på grund av något denne gjort. Det blir inget bra. Därför har vi sagt att det är öppet för alla att komma på informationsmötet. Där är ambassadörerna väldigt tydliga med att polisen kommer göra slagningar på alla. Är någon aktuell hos polisen får man vara tydlig och säga att dom är det men att vi gärna ser att dom söker till nästa omgång. Men har man

tidigare varit aktuell och har något på sig så ser vi inte det som negativt, det blir bara konstigt om personen är aktuell just nu för tillfället".

En av poliserna instämmer och förklarar följande:

2. "Vi vill inte ha med dom när de är aktiva i brottslighet, det tror jag är rätt lämpligt om inte annat för att värdesätta vår verksamhet om att så här vill vi ha det och sätta en gräns därefter. Ska man vara med så får man fatta ett aktivt beslut och det känner jag bara som positivt".

Maria Wallin, analytiker vid Polismyndigheten i Västra Götaland, poängterar att det inom MBU finns begränsningar för hur pass allvarlig problematik man har möjlighet att lösa inom ramen för verksamheten. Hon har sedan flera år tillbaka arbetat med att kartlägga sammansättningen av de territoriella gängen i Göteborg och framhäver att individer som redan är mer eller mindre involverade i dessa eller annan kriminalitet, är i behov av betydligt starkare resurser än vad MBU- verksamheten besitter. Wallin menar även att arbetet kan bli kontraproduktivt.

3. "Dom kriminella riskerar även att ha stor påverkan på de andra ungdomarna. Det är inte rättvist mot dom andra. Bäst att nå ut till är ungdomarna som är motiverade och som inte har kriminell problematik.

Detta stämmer delvis överens med hur arbetsgruppen ser på saken. Det är viktigt för dem att ungdomarna som väljs ut är motiverade då dessa utifrån personalens erfarenhet har lättare att ta till sig konceptet. Huruvida MBU är "rätt för ungdomen" handlar således delvis om denna svårbemästrade problematik som en del ungdomar kan inneha. Vad detta rent konkret kan betyda ska jag strax försöka illustrera.

4.2 Räddningstjänstens arbetssätt

Räddningstjänsten har två individuella tillfällen där de träffar ungdomarna och båda äger rum på stationen i Kortedala. Därutöver sker ett besök i minneslokalen på Backaplan, där en brandman som fanns med vid diskoteksbranden 1998 närvarar. Vid det första tillfället är temat "Brandkunskap & Rökdykning". Majoriteten av de brandmän som medverkar är bekanta med ungdomarna sedan MBU- tillfälle 1 (Mingel på Radar 72).

Den punkt på schemat som berör "brandkunskap" innefattar en presentation av de 12 brandstationer som ingår i Räddningstjänsten Storgöteborg, hur Räddningstjänsten arbetar och därefter en mer detaljerad beskrivning av hur anställda vid Kortedala brandstation utför sina förpliktelser. Således fokuserar Räddningstjänsten vid denna teoretiska del på organisationen och dess struktur.

Presentationen har en relativt formell framställning där betoningen ligger på hur organisationen i sin helhet och Kortedala i synnerhet är uppbyggd. De olika ansvarsområden gällande särskild expertis, som existerar inom Storgöteborg, belyser ytterligare hur man vill förmedla en bild av organisationens professionalitet och pålitlighet. Ytterligare exempel

handlar om att Räddningstjänsten förklarar att de olika brandstationerna i Göteborg innehar strategiska positioner för att ha en effektiv uttryckningstid vid larm.

Med hänvisning till den teoretiska diskussionen om förtroende förefaller det från räddningstjänstens sida finnas en vilja att bygga upp systemförtroendet (Fransson 2006: 22). Detta visar sig genom att man mycket detaljerat redogör för organisationens uppbyggnad och de resurser som man besitter. Detta är centralt i arbetet med att öka räddningstjänstens legitimitet hos ungdomarna, som är hög om det finns ett övergripande förtroende för systemet som organisationen verkar inom (ibid: 21). Till exempel berättar man att "vi i Kortedala är specialiserade på kemavfall". Vad som åsyftas är att Kortedala brandstation och dess personal är speciellt orienterade inom fall som berör gifter av olika slag. Denna specialisering är någonting att vara stolt över då det sätter Kortedala på kartan vid riskfulla händelser. Diskussionen för tankarna till att detta fungerar som ett sätt att etablera kontakt och få ungdomarna att känna förtroende för brandstationen i deras närområde och resurserna man besitter.

I samband med att ungdomarna träffar brandmännen ställs frågor som berör personalstyrkan. Genom att redogöra för antalet brandmän i regionen Storgöteborg (500 st) och Kortedala specifikt (24 st) påvisas vikten av att det inte finns utrymme för "oseriösa" larm. Räddningstjänsten framhåller vikten av att enbart verkliga och allvarliga larm rapporteras. Ambitionen att påvisa möjliga konsekvenser belyses även med en film som illustrerar hur ett rum kan förstöras på mycket kort tid vid en eldsvåda.

4. "Det ska ta tio minuter att nå fram om vi inte har buslarm att åka på, då får en annan station längre bort åka på larmet i stället".

Att se konsekvenser av sitt handlande är ett viktigt tema vid besöket hos räddningstjänsten. Bakom detta verkar det finnas en uppfattning om att ungdomar inte alltid tänker sig för, att lek med eld kan vara impulsiva handlingar. Personalen framhåller vikten av att de är beroende av allmänheten i sitt arbete. Ungdomarna ska aldrig tvivla på att ringa 112 i nödsituationer eftersom berörda myndigheter "finns till för samhället". Räddningstjänsten vill uttryckt minska avståndet som bedöms existera parterna emellan.

Även vikten av att individen som larmar delger all nödvändig information framhävs. I enlighet med ovanstående citatet om att personalen "finns till för samhället" betonas att räddningstjänstens samspel med samhället är grundläggande för ett effektivt arbete. "Vi är beroende av allmänheten när det gäller information", förklarar en av brandmännen i anslutning till diskussionen om tips och larm som inkommer till larmcentralen. Information kan alltså ses som ett tecken på systemförtroende.

Räddningstjänsten redogör för vilka kvalifikationer som krävs för personer som vill bli brandmän. Detta moment utgår från Människan bakom Uniformens verksamhetsbeskrivning och syftar till att få ungdomarna intresserade av en framtid inom de olika yrkena (MBU: 2).

5. "Jag har världens bästa jobb men också världens enklaste jobb".

Denna positiva inblick i en brandmans syn på sitt yrke torde kunna bidra till att bilden av yrket uppfattas som givande men samtidigt relativt vardagligt. Då uttalandet sker i samband med en genomgång av vilka kvalifikationer som krävs för att bli brandman är det inte orimligt att anta att det kan väcka intresse hos ungdomarna, genom att tilliten till den enskilde brandmannen stärks.

Sak samma med besöket i minneslokalen på Backaplan (MBU- tillfälle 7). Ungdomarna ges en inblick i vad som utspelade sig kvällen då 63 ungdomar miste livet. En rundvandring i lokalen illustrerar förödelsen som skedde. Detta mycket emotionella besök lyfter flera inom verksamheten fram som det viktigaste. Vid tillfället delger en brandman och en överlevare sina versioner av vad som hände och hur de hanterat sorgearbetet. Då personalen är medveten om känslorna som brukar genereras under kvällen är man noga med att inte bjuda in ambassadörer utan enbart de som går utbildningen för stunden vid tillfället (MBU- broschyr för personal: 13). Minneslokalen är även en plats som MBU- deltagare från andra städer kommit till för att besöka.

Tillfället präglas av att ungdomarna får ta del av det allvarliga som skedde, dock utan att personal avskräcker genom att påvisa förödelsen som kan ske. I stället fokuserar man tydligt på att dela med sig av sina upplevelser utan att konfrontera deltagarna med huruvida de själva "leker med eld". Detta mer informativa tillitsorienterade tillvägagångssätt har genom forskning visat sig vara betydligt mer givande än försök att skrämman ungdomar till konformt beteende (Engdahl 2010: 131). Så kallade "scared straight" program som fokuserar på skrämselektiker för att generera konformt beteende framkallar inga eller överlag negativa effekter. De brukar rent av leda till en ökning i kriminella aktiviteter (Buehler et al 2008: 98).

I sin avhandling om brist på manliga förebilder lyfter Helena Johansson (2006) fram det fysiska som ett medel för manliga ledare att knyta an till unga män. En traditionell maskulinitet kännetecknad av fysisk aktivitet, bestämdhet, mod och en vältränad kropp: Genom dessa egenskaper förväntas unga män kunna identifiera sig med vad ledaren har att dela med sig av. Särskilt relevant är detta i fråga om normbrytande ungdomar och i ett arbete som syftar till laglydig kultivering genom interaktion (Johansson 2006: 218).

Utifrån resonemanget kan paralleller dras till räddningstjänstens arbete och den "stationsträning" som finns på schemat. I samband med detta tillfälle återanknöt personalen till den första träffen som hölls på stationen och redogjorde åter för vilka anställningskraven är för att bli heltidsbrandman. Bland dessa återfanns de fysiska tester som ungdomarna fick chansen att pröva på, såsom styrketest i bänkpress, uthållighetstest på rullband med full utrustning och klädsel, styrke/uthållighetstest i roddmaskin och jämfota hopp (minimum på 2 meter krävs för brandmän).

Personalen betonade även att de genomförda testerna är någonting som anställda brandmän enligt reglementet behöver genomföra och klara av två gånger per år. Detta kan ses som en betydelsefull fråga eftersom yrkesgruppen och dess arbete till stor del involverar fysiska uppgifter. En del av förtroendet för verksamheten är beroende av att allmänheten tror att brandmännen har den fysiska förmågan att utföra sina arbetsuppgifter. Tvivel inom området

riskerar att påverka förtroendet för organisationen på ett negativt sätt (Fransson 2006: 22). En ambassadör ger sin syn på saken gällande de fysiska testerna:

6. "Vid de fysiska övningarna fick man en annan uppfattning om hur arbetet egentligen fungerar. Det tänkte man inte på annars om man inte själv var i den sitsen".

Även om stationsträningen och rökdykningen är exempel på två moment som tar relativt mycket tid under räddningstjänstens två MBU- träffar betonar en av brandmännen att de specifika momenten inte nödvändigtvis är det mest betydelsefulla.

7. "Vad vi gör på träffarna är egentligen inte så noga, det är bara metoder för att lära känna Människan bakom Uniformen, huvudsaken är att de kommer hit till oss eller att vi kommer till dem".

Med hänvisning till detta kan betonas att forskning påvisat vikten av att de sociala relationer som syftar till ökat förtroende, ofta är viktigare än själva innehållet i en åtgärd (Engdahl 2010: 129).

De många olika moment som ingår i MBU- utbildningen är dock någonting som verksamheten tydligt informerar potentiella rekryter om. Detta framgår även i den informationsbroschyr som riktar sig till ungdomar. "Du får prova på allt ifrån rökdykning, hjärt- och lungräddning, konditionstest till att lära om och diskutera brottsutredningar med polisen" (MBU broschyr för ungdomar: 2).

Diskussionen om räddningstjänstens relation till allmänheten och till ungdomarna i synnerhet visar sig inom MBU ha en något annorlunda skepnad än i fallet med polisen. Där existerar andra processer, vilka gör relationen mellan organisation och individ mer komplex.

4.3 Polisens arbetssätt

Polisen har två tillfällen (ett av dessa är tillsammans med Securitas) när de möter ungdomarna. Det första är hos Polismyndigheten Västra Götalands säte på Skånegatan i Göteborg, tillika Polishuset Ernst Fontells plats. Det andra tillfället är ett besök på polisstationen i Kortedala där majoriteten av poliserna var bekanta med ungdomarna sedan den första träffen.

Under den träff som anordnas på stationen i Kortedala är ett av inslagen att ungdomarna får ta del av faktiska fall som poliserna varit med om. Dessa händelserapporter lyfter både poliser som MBU- ledare fram som en viktig del eftersom ungdomarna ges möjlighet att ta del av verkliga incidenter från fältet.

8. "Det blir en mental tankeres. Den brukar för dom flesta efter ett tag i alla fall när de tänkt efter, få polletten att ramla ner och då får dom en ökad förståelse för om vi kommer till platsen stressade och det inte finns utrymme för dialog i större omfattning. Jag tror utifrån utvärderingen att dom flesta fattar poängen".

Utvärderingen som åsyftas görs efter varje MBU- omgång då deltagarna svarar på frågor om deras upplevelser av utbildningen. En av MBU- ledarna instämmer i polisernas resonemang:

9. "Där vi går igenom olika faktiska fallbeskrivningar som har skett kan jag känna att det händer något, där får våra unga liksom en ökad förståelse, jag tycker det syns ganska så markant liksom, aha just det, att polisen inte vet vad de kommer fram till, man kanske precis har varit i en lägenhet där barn har funnits och kvinnan misshandlats och så ska man ut och vara trevlig, man är ju inte mer än människa".

Vid detta moment arbetar ungdomarna i tre olika grupper med en polis som närvarar och hjälper till om diskussionen "kör fast". Uppgiften för deltagarna är att prata om hur de hade gått tillväga om de varit i polisernas sits. Därefter samlas hela gruppen för att gå igenom vad de kommit fram till i sina gruppdiskussioner.

10. Återsamling sker efter att grupperna haft sina diskussioner. Poliserna instruerar dem att berätta vad de kommit fram till. Det tar lite tid innan ungdomarna börjar redovisa. Vissa tvekar medan andra svarar mer bestämt. Efter att alla grupper mer eller mindre presenterat sina svar ändrar stämningen skepnad. Diskussionen kör "fast" och en av poliserna försöker få igång tjejerna i gruppen som hittills varit betydligt mer tystlåtna än killarna. "Tjejer, har ni inga förslag? Det är ju bara killarna som pratar". Trots försöken att få fler av tjejerna att delta i vad som blivit något av en debatt är det huvudsakligen (ett fåtal av) killarna som för diskussionen tillsammans poliserna. "Nej vi kan inte bara gå fram med våra vapen och vifta. Vi har ett ansvar och är inte mer än människor trots vårt yrke: Hur hade du gjort?", säger en polis i sina försök att få diskussionen att gå framåt. Situation är svårstyrd och en av MBU- ambassadörerna ingriper: "Ni måste lyssna och respektera poliserna när vi är på besök hos dem". Till slut förklarar en polis om exakt vad som utspelade sig i fallet. Stämningen ändrar åter skepnad men nu sitter alla i stället tysta och lyssnar angeläget på det som sägs. En stund går och berättelsen når sitt klimax då polisen hamnar i ett dödläge med en beväpnad misstänkt. Situationen löser sig dock till polisens fördel. Berättelsen är över och samtliga i rummet "andas ut". Kort därefter avslutas det teoretiska momentet och vi beger oss ner i sporthallen där de praktiska momenten väntar.

I enlighet med Andersons (1999: 36) teori om gatukodens framförhållningssätt, där en problematisk relation till myndighetspersoner och till poliser i synnerhet existerar, är det vid MBU- tillfället hos polisen märkbart att en konflikt finns. Viktigt att beakta är att denna endast berör en minoritet av MBU- deltagarna. Däremot är det värt att uppmärksamma hur detta påverkar den övriga och större skaran i gruppen. Det är inte orimligt att utgå ifrån att de som visar tecken på en skötsam kod, där villigheten att alliera sig med viktiga institutioner och göra sitt yttersta är central (Anderson 1999: 38), hamnar i en obekväm situation då denna påtagliga kontrast infinner sig, alltså när poliser och mer gatuorienterade ungdomar "kör fast".

De huvudsakliga områdena som fokuseras på då ungdomarna möter polisen är teoretiska moment såsom händelserapporterna, information om hur larmcentralen fungerar och praktiska moment där de får testa kravallutrustning och handbojor. Personalen strävar efter att ha en balans mellan momenten så att ungdomarna tar till sig så mycket som möjligt av konceptet.

11. "Nu skruvade vi till det senast med ett nytt inslag. Annars har vi haft det rätt statistiskt senaste omgångarna med inledningen och händelserapporterna och sen

kläm och känn på utrustningen. Nu ändrade vi med kort varsel med dom här nya scenarierna nere i källaren. Jag tror det var rätt så bra. Det blir ju mer aktivt för dom och kanske kan få upp en del tankar hos dom hoppas jag. Det var nytt och det verkar som det slog väl ut".

Det nya scenariot som åsyftas innebar att ungdomarna instruerades i att agera poliser och få kontroll över ett gäng redlösa och stökiga ungdomar, spelade av tre andra poliser. Polisernas hängivna engagemang i rollerna bidrog till ett verklighetstroget tillstånd. Det moment som fått flytta på sig var att ungdomarna tidigare fick titta närmare på en polisbil inuti. Scenariot i källaren torde kunna betraktas som mer givande i fråga om att ge deltagarna en inblick i hur polisyrket ter sig. Även om en del arbetstid spenderas i polisbil verkar det för ungdomarna mer inlevelserikt att få ta del av ett rollspel av denna karaktär.

12. "Det finns hur mycket som helst om man haft mer tid men tiden är ju rätt så begränsad med 3 timmar. Kläm och känn på vår utrustning brukar vara rätt så uppskattat och oftast det som de vill göra. Det här med att få röra på sig lite. Alla är kanske inte så där jättevana att bara sitta still".

Vid besöket hos ledningscentralen vid Ernst Fontells Plats framhåller personalen vikten av att de är beroende av allmänheten i sitt arbete. Man betonar att utan allmänheten är det svårt att lösa många brottsfall, eftersom poliser nästan alltid kommer till platsen först efter ett brott har skett. Vittnesuppgifter är av största vikt. Det redogörs för varför poliser ibland kan vara korta i tonen och "snokande". Detta härleds till att fältarbetet ofta kräver att de i hög grad använder medborgare genom att ställa frågor vilka syftar till att samla in användbar information. Frågor på temat besvaras med att riktade polisinsatser mot vissa områden är nödvändiga på grund av den brottsaktivitet som finns där. Poliserna förklarar att de är medvetna om att detta kan leda till föreställningar om en orättvis polisbevakning, men försäkrar att det har sina anledningar och att det är för allmänhetens bästa.

Diskussionen går att härleda till den institutionaliserade misstron där en hårdare granskning av en kriminell minoritet sker för att försöka förstärka majoritetens känslor av trygghet (Björk 2012: 110-111, Braithwaite 1998: 344). Som poliserna antyder existerar denna typ av polisarbete för allmänhetens bästa, dvs. för att öka den skötsamma majoritetens förtroende för organisationen. Det är också därför man trycker på inslaget av ömsesidig hjälp.

Om närområdet och dess karaktär förklarar en polis i intervjusituation att allmänheten ogärna talar med polis i fråga om brott som ägt rum. Man vill hellre lämna tips än att göra anmälningar och vittna i domstolsförhandlingar. Däremot framhäver samme polis att tillit mellan enskilda poliser och medborgare kan bidra till att få människor att prata med polis. Alltså kan den mikroinriktade tilliten påverka organisationens förtroende i sin helhet på ett positivt sätt. Detta får stöd av Micael Björks forskning om polisarbete i förortsmiljöer där det framkommer att tillitsfulla relationer mellan uppgiftslämnare och polis kan främja kvaliteten på den information som rättsväsendet får in (Björk 2006: 61).

4.4 Securitas/biljettkontrollens arbetsätt

Securitas ansvarar för Västtrafiks biljettkontroll sedan februari 2013. Securitas delar tillsammans med polisen på det MBU- tillfälle som hålls på Polishuset Ernst Fontells plats. Huvuddelen av tillfället hålls dock av polisen och Securitas del är på 30 minuter, och temat är vilka tjänster företaget erbjuder och vilka behörighetskraven är för de som söker sig till branschen. Utöver att berätta om biljettkontrollen fokuserar man således främst på att introducera verksamheten för ungdomarna i vad som framstår som ett försök att få dem att intressera sig för den privata säkerhetsindustrin. Mest fokus ligger på hur det är att arbeta som väktare. Det finns inom MBU flera exempel på ambassadörer som börjat arbeta som väktare i förhoppning om att därefter kunna bli poliser. En av dessa ambassadörer medverkar under presentationen av Securitas och svarar på frågor från ungdomarna. Den Securitasanställda som håller i presentationen förklarar vidare:

13. "Att vara väktare är ett bra första jobb, och sedan kan man gå vidare om man vill. Vi har flera i MBU som har gjort så. Många börjar här för att söka sig vidare till polisen".

Det faktum att väktaryrket anses vara ett gynnsamt sätt att påbörja arbetslivet är någonting som genomgående lyfts fram. Det framhålls att så inte enbart är fallet för de som siktar på att bli poliser utan för de som efter gymnasiet är osäkra på hur de ska gå vidare i livet:

14. "Jag hör ju att många vill bli jurister, poliser, ambulanssjukvårdare och liknande men det är ju inte det första man blir när man är 19 år. Däremot kan man bli väktare och jobba och då få lite arbetslivserfarenhet som man sen kan söka sig vidare med".

Utöver att berätta om vilka tjänster företaget erbjuder får ungdomarna en djupare inblick i arbetet som utförs av biljettkontrollanter på Västtrafiks fordon. Detta sker vid besöket på vagnhallen Gårda och momentet lyfts fram som ett av de mest populära i utbildningen enligt ambassadörer och fritidsledare inom MBU (MBU broschyr för personal: 13). Tillfället är med på initiativ från deltagare som gick i de första grupperna.

15. "Vi ville ha med biljettkontrollanterna för vi undrade varför dom gör de där razziorna när vi ska till skolan. Så vi kontaktade dom med hjälp av personal i MBU".

Biljettkontrollanterna lyfter fram att de kan mycket väl vara den uniform som ungdomar mest frekvent kommer i kontakt med i vardagen. Behovet av att få en ökad förståelse för deras arbete kan därmed ses som särskilt viktig. För biljettkontrollanterna ligger behovet i att ge en förståelse för hur man som kontrollant fungerar när man utför arbetet, och inte minst vid större insatser då en hel spårvagn kontrolleras.

16. "Man vet hur ungdomarna tänker om vissa saker, man får en aha-upplevelse ibland om hur de tänker om biljettkontrollanter".

Orden från personal hos Securitas belyser lärdomarna som anställda fått. Vid den teoretiska delen vid besöket hos biljettkontrollanterna betonas vikten av att kontroller är en ekonomisk fråga.

17. "Om människor tjuvåker drabbas övriga resenärer eftersom bussar och vagnar då riskerar att dras in".

Budskapet når tydligt fram till deltagarna i gruppen eftersom flera själva drabbats av en indragen busslinje. Detta lyfter biljettkontrollanterna fram som ett led i att personer inte stämplade sina kort på turen vilket medförde att den drogs in. Med andra ord argumenterar man för att det finns en välgenomtänkt tanke med systemet och att samtliga gynnas av att följa reglerna. Arbetssättet syftar på så sätt till att öka deltagarnas systemförtroende för verksamheten som bedrivs. Securitas och biljettkontrollens legitimitet är beroende av att ungdomarna har förtroende för organisationen och dess arbetssätt. Legitimiteten är i sin tur grundläggande för huruvida människor agerar i enlighet med normer och lagar (Tyler (2006: 76-77), såsom att betala för sin resa med buss eller spårvagn.

Den teoretiska delen hos biljettkontrollen efterföljs av en praktisk del. För att ungdomarna ska kunna sätta sig in i hur det är att vara biljettkontrollant anordnas ett rollspel på en av vagnarna i vagnhallen. Ungdomarna och biljettkontrollanterna byter roller och för att belysa hur de ser på varandra. Deltagarnas uppgift blir således att kontrollera resenärerna som spelas av biljettkontrollanter.

4.5 Ambulanssjukvårdens arbetssätt

Ambulanssjukvården har ett individuellt tillfälle där de träffar ungdomarna och detta äger rum i garaget på Gullbergsvass. Detta var andra gången som MBU- deltagare besökte ambulanssjukvården då de tidigare istället besökt ungdomarna på Radar 72.

Den teoretiska del som deltagarna får ta del av innefattar information om organisationen och hur personalen arbetar. Särskild tonvikt ligger på att redogöra för vilka resurser man besitter i form av antalet ambulanser och vilka möjligheter och begränsningar som finns med dessa. Genom att redogöra för antalet ambulanser i Göteborg vill man betona vikten av att enbart verkliga larm inkommer. Argumenten från Räddningstjänsten återkommer:

18. "Säg till exempel att det bara finns en ambulans i Angered. Om ett buslarm rings in så slösas den bort. Då får en ambulans från centrum åka och det kan ta tjugo livsviktiga minuter längre. Man får tänka sig för".

Samtidigt som fokus ligger på resursmässiga begränsningar är personalen noga med att uppmuntra till att aldrig tveka om att larma 112 vid olyckor eller dylikt. Man inbjuder till diskussion genom att fråga deltagarna om någon har ringt på ambulans tidigare. Att ungdomarna och andra medborgare kan göra stor nytta tas fasta på då man går igenom den prioritetsgradering som görs av SOS-operatören. Det understryks att det inte är ambulanspersonalen som står för denna.

19. "Vi är i behov av bra information för att kunna ge bästa och snabbast möjliga vård".

För att kasta ljus över hur det kan vara att arbeta på fältet går personalen igenom olika fall som de varit med om och hur de uppfattat dessa.

20. "Det påverkar oss negativt om det finns mycket folk runtomkring med mobilkameror. Men även om vi ryter till så betyder det inte att vi är arga. Sedan kan vi ju säga att vi inte alltid får lämna vilka uppgifter som helst även om vi vill. Till grannar och andra nyfikan runtomkring. Det finns sekretess på en del saker".

Personalens möjligheter att ingripa som allmänheten önskar ägnas särskild uppmärksamhet under ambulanssjukvårdens arbete inom MBU.

21. Ambulanssjukvårdarnas presentation av verksamheten går vidare. Då man är medvetna om att MBU- deltagare genom åren undrat varför ambulansen ofta dröjer ska denna punkt nu behandlas. Personalen inbjuder ungdomarna att vara del av det hela genom att fråga om "någon hört talas om något fall i media där en ambulans inte anlät". Därefter går man vidare till att förklara varför så kan vara fallet. "Vi har någonting som vi kallar för brytpunkter. Det är platser som behöver säkras innan vi kan åka fram", förklarar en av ambulanssjukvårdarna. Så är fallet då vapen finns på en brottsplats där någon blivit skjuten. "Det kan ibland se dumt ut om vi inte åker fram till en plats utan istället står några hundra meter bort. Men så är det om en plats behöver säkras på grund av att det till exempel finns vapen inblandade. Då måste vi vänta på att polisen säkrar platsen. Det blir lite som att vi får försöka gömma oss och på så sätt inte öka frustrationen till varför vi inte kör fram", säger en ambulanssjukvårdare. Personalen förklarar tydligt att detta är någonting som de själva tycker kan vara jobbigt men att verkligheten tyvärr är sådan. "Det finns lagar. Vi får inte alltid göra exakt vad vi vill för att hjälpa människor", säger en av dem. I ett led att skapa ytterligare förståelse hos ungdomarna pratar man även om mer personliga känslor hos personalen. "Vi vill också hem till våra familjer".

Ambulanssjukvårdarna försöker knyta an till ungdomarna genom att vara öppna med att de också kan vara rädda sina yrken till trots. De olika regelverk som de arbetar utifrån är till för deras säkerhet då de vistas på fältet.

22. "Vår säkerhet går före. Det måste den för annars kan vi inte hjälpa andra som behöver vår akuta hjälp".

Personalen fokuserar på att öka ungdomarnas förtroende, eller snarare deras mer mikroinriktade tillit till dem som yrkespersoner i och med redogörelserna för varför de inte alltid får göra som de vill i sina yrkesroller. Genom att förklara att de är delar av ett större system försöker man påvisa att det inte enbart är upp till dem hur dem får agera i arbetet. Genom att förtydliga detta försöker man undvika att en misstro inträder som följd av sviken tillit (Luhmann 2005: 43). Med andra ord vill personalen medvetandegöra ungdomarna om att de alltid vill allmänhetens bästa och att de är värda att känna tillit till som yrkespersoner (Heber 2008: 11). Trots att det inte alltid ser ut som om så vore fallet.

Det finns även praktiska moment på schemat då ungdomarna besöker ambulanssjukvårdarna. Ett av dessa är hjärt-lungräddning vilket även är del av namnet på träffen på Gullbergsvass. Vid detta moment delas ungdomarna in i två grupper där de i par får testa på att ge hjärt-

lungräddning på en docka. Personalen är tydlig med att informera deltagarna om att de alla kan göra skillnad om de lär sig tekniken.

23. "Lär ni er denna teknik så är det jättebra för alla ute i samhället. Då har man kanske möjlighet att hjälpa till om något händer. Oroa er inte för att göra fel. Det skadar mer om man inget gör".

Genomgående inbjuder man till frågor och engagerar på så sätt ungdomarna. Ambulanssjukvårdarna tar även ungdomarna på en rundvandring i byggnaden och visar upp olika rum såsom vilorum, gym och omklädningsrum. Ett moment som personalen ägnar särskild uppmärksamhet är när ungdomarna får se närmare på utrustningen som organisationen besitter. Detta gäller hur en ambulans ser ut inuti och all dess utrustning varvid ungdomarna får testa på hur det är att bära en bår. Personalen ger även en grundlig genomgång av en sjukvårdsväska och alla dess tillbehör som fascinerar gruppen.

För att återanknyta till den teoretiska diskussionen om förtroende förefaller det från ambulanssjukvårdens sida, precis som från räddningstjänstens, finnas en vilja att bygga upp systemförtroendet (Fransson 2006: 22). Detta sker alltså genom att man mycket ingående presenterar de resurser som man förfogar över, och genom att låta ungdomarna ta del av dessa vid olika praktiska moment.

5. Tematisk analys

I denna del av rapporten "vänder" analysen och får en mer tematiskt karaktär i anslutning till hur de olika organisationerna arbetar med förebyggande arbete riktat mot ungdomar. Olika teman redogörs för var för sig för att ge en så tydlig bild som möjligt av hur verksamhetens arbete ser ut. Min ambition är dock att lyfta fram gemensamma inslag i MBU- aktörernas brottsförebyggande arbete.

5.1 Tillit och systemförtroende

En betydande del av MBU fokuserar på att öka förståelsen mellan ungdomar och uniformsbärare. Denna förståelse bygger till stor del på att man strävar efter att öka förtroendet för de aktörer som är med i MBU. För att samhällets medlemmar ska agera i enlighet med vad myndighetsprofessioner har att erbjuda i olika situationer är förtroendet grundläggande. Positivt laddade relationer till myndigheter bidrar till ökat förtroende för desamma (Fransson 2006: 22). MBU strävar efter att öka detta genom att ungdomar och uniformsbärare ges möjlighet att träffas. Genom olika samarbets- och värderingsövningar vill man öka möjligheterna till att skapa trygghet grupperna sinsemellan.

När ungdomarna besöker aktörerna presenterar dessa sin verksamhet på lite olika sätt. Ett genomgående tema är dock att både polis, räddningstjänst och ambulanssjukvård redogör för

vilka resurser de besitter. Med detta avses att ungdomarna får ta del av uppgifter om hur många polisbilar, ambulanser och brandmän som är i tjänst en vanlig dag i Göteborg.

Temat är av särskild vikt eftersom ungdomarna i MBU ofta klagat på att det tar väldigt lång tid från det att man larmar 112 till att hjälp anländer. På grund av detta har många innan utbildningen burit på en frustration och oförståelse. En ambassadör berättar:

24. "Min största fråga när jag gick med i MBU var ju vad fan ambulansen alltid är så sent ute för? Men sedan fick jag ju reda på att det bara är ett visst antal ute samtidigt i hela GBG. Då fattar man ju varför".

Detta belyser vikten av att en insikt i resurser gällande bemanning kan öka förståelsen för varför det kan dröja innan hjälp anländer. Resursfrågan är viktig eftersom personalen använder den till att förklara varför medborgare ibland kan bli missnöjda med myndigheters agerande och i synnerhet vid samtal till 112. Således vill man öka systemförtroendet genom att påvisa att man alltid arbetar utefter bästa möjliga förmåga. Diskussionerna tycks även sträva efter att minska avståndet mellan systemnivå och individnivå. Samtliga aktörer är under sina träffar tydliga med att informera ungdomarna om att aldrig tveka att larma 112 om de behöver hjälp. Förtroendet är grundläggande för att individer ska agera i enlighet med vad en myndighetsprofession har att erbjuda i olika situationer. En positivt laddad relation ökar chansen för detta (Fransson 2006: 22).

Inom MBU arbetar man med att öka systemförtroendet genom att delvis försöka öka tilliten till enskilda myndighetspersoner. Genom att exempelvis påvisa att en specifik polis är att lita på finns förhoppningar om att det i sin tur ska öka förtroendet för organisationen. En ambassadör ger sin syn på saken:

25. "Hela den här polisgrejen har varit ett frågetecken för mig innan. Jag var inte den bästa killen. Jag hade väl lite problem om man säger så. Sen så lärde man känna de här områdespoliserna. Så när jag nu hälsar så hälsar jag inte på polisen utan på den personen. Det är inte en polis utan en person som skapats tack vare MBU".

En av poliserna talar också om nyttan av kontakter som utvecklats genom MBU:

26. "Det är alltid bra som polis att ha mycket kontakter i området. Det kan ju lugna ner situationer som man befinner sig i om man känner någon av alla som är på plats".

Som framgår kan alltså den mer mikroinriktade tilliten vara central för att öka förtroendet för hela organisationen. Legitimiteten hos rättsstaten kan således öka genom positivt laddad interaktion och tillit mellan medborgare och myndighetspersoner (Björk 2012: 117). Ett svikande av tillit riskerar i sin tur att resultera i långvariga skador (Luhmann 2005: 43).

5.2 Vändpunkter

Detta avsnitt kommer att ta sin utgångspunkt i hur personalen arbetar med att få in ungdomar på en positiv bana som kan innebära en framtid inom uniformsyren. Sådant som framkommit i mina samtal med tidigare MBU: are (nu ambassadörer) kommer även att klargöras i denna del av analysen.

Genom att erbjuda ungdomar tillgång till miljöer som präglas av prosociala värderingar har man inom MBU förhoppningar om att få in dem på en positiv bana (Engdahl 2010: 135, Nordahl m.fl. 2007: 98, Laub & Sampson 1993: 311). När deltagarna i en grupp gått igenom den tio veckor långa utbildningen ges de möjlighet att fortsätta inom MBU som ambassadörer. Idén bakom ambassadörskapet kan ses som ett led i verksamhetens arbetsätt som präglas av delaktighet och inflytande (MBU broschyr för personal: 3), och även en mer informell form av social kontroll. Genom flertalet ambassadörmöten under en termin ges möjlighet till fortsatt inflytande över hur MBU ska arbeta. Exempel på vad ambassadörerna gör är att värva nya ungdomar, föreläsa om MBU, vara hjälpledare under utbildningen och därefter även ges chans att arbeta på uppdrag inom övrig fritidsverksamhet (MBU broschyr för personal: 17). Verksamheten ger därmed ungdomar möjlighet att växa och utvecklas även efter att de genomgått den initiala tio veckor långa utbildningen.

Det faktum att ungdomarna inte lämnas "ensamma" efter utbildningen är särskilt viktigt för de som tidigare varit inne på en destruktiv bana där mer eller mindre kriminella inslag funnits. Detta eftersom de annars löper risk att åter hamna på den bana som tidigare varit skadlig för dem. Vändpunkter kräver att personer exponeras för socialt stöd och erbjuds nya möjligheter inför framtiden (Engdahl 2010: 138).

Den ambassadörsförening som MBU inbegriper är exempel på ett forum där ungdomarna ges möjlighet att fortsätta delta, utvecklas och skapa gynnsamma förutsättningar för framtiden. För att ytterligare stärka ambassadörsföreningen arbetar personalen med att utveckla ett nytt projekt. Förhoppningen är att genom projektet "Ta plats!" uppmuntra ungdomar till att vara aktiva samhällsmedborgare och förebilder för andra ungdomar. Detta hoppas man nå genom att ge ungdomar som deltagit i MBU möjlighet att fortsätta arbeta vidare med ungdomsverksamhet i stadsdelen. Fokus ligger på att öka ungdomarnas självkänsla och få dem att tro på sig själva. I enlighet med det intyg ungdomarna mottar efter avslutad MBU-utbildning kommer ett intyg som uppvisar den kunskap som ungdomarna givits genom att agera ambassadörer vara ett viktigt inslag. Åldersspannet för de som går MBU är 15-20 år vilket innebär att åldern för de som är tänkbara för projektet som utvecklas blir högre. Individer i åldern 16-25 är de som man ämnar rikta sig till (Projektbeskrivning Ta Plats!). På så sätt tänker man sig att vändpunkten ska institutionaliseras.

Personal inom MBU betonar att verksamheten till stor del handlar om ungdomsinflytande. I anslutning till Sampson och Laubs (1993) diskussion om vändpunkter i människors liv finns tydliga inslag i MBU som relaterar till denna. Faktorer som bidrar till att individer ska nå en sådan punkt är då omgivningen uppmärksammat dem och lyckats motiverat dem till att förändras (Sampson & Laub 1993: 310, Engdahl 2010: 128). Genom att stötta och bjuda in

ungdomarna till att aktivt delta i verksamhetens utformning och aktiviteter vill man visa att det är de som är betydelsefulla (jfr. Sampson & Laub 1993: 310).

Personalen lyfter fram att ambassadörer efter några år tenderar att mer eller mindre gå vidare i sina liv. Detta innebär inte nödvändigtvis att de tar avstånd från vad MBU står för utan snarare att de med anledning av nya rutiner i sina liv inte lika frekvent närvarar på möten och dylikt. En av poliserna ger sin syn på saken:

27. Det är kanske så det ska vara också. Att dom lämnar efter ett tag och går vidare till annat. Det blir väl naturligt efter ett tag om dom börjar jobba och så när dom blir äldre".

Detta går väl ihop verksamhetens strävan efter att stärka ungdomarna genom delaktighet och inflytande (jfr. Mullender & Ward 1991: 12). Synsättet indikerar att MBU kan verka som språngbräda då ungdomar med hjälp av verksamheten går från att vara barn till att vara vuxna.

5.3 Reparativ rättvisa

Genom MBU har såren som uppstått efter händelserna 2009 fått utrymme att läka. Särskilt påtagligt är detta för räddningstjänsten som genom sitt deltagande fått tillbaka stora delar av sitt förtroende och även tilliten till den egna förmågan. Räddningstjänsten, till skillnad från polisen som är van vid brottslighet och konfrontationer, hade innan oroligheterna 2009 varit mer eller mindre skonade från liknande incidenter och därmed kunnat lägga tonvikten på yrkets traditionella arbetsuppgifter.

Vid tiden för händelserna 2009 fanns inte utrymme att lägga fokus på att djupgående bearbeta det som personalstyrkorna gick igenom. Detta skedde mer privat inom respektive arbetslag enligt en brandman:

28. "Vi la under den perioden jäkligt mycket fokus på att på något sätt stödja oss själva och diskutera i stil med att det nog inte var oss det berodde på men vi gjorde egentligen inte mycket mer. Vi åkte på larm och satt här och jag ska inte säga att vi tyckte synd om oss men i alla fall funderade på vad fan vi skulle göra och vad det är som händer egentligen".

Här framgår behovet av ett forum där erfarenheter kunde bearbetas och på så sätt få såren att läka. Den traditionella formen av reparativ rättvisa går ut på att brottsoffer och gärningsperson möts för att försonas efter det som skett (Braithwaite 2002: 94). Det innebär en form av medling. I fallet med MBU har denna medling varit mer betydande för en av de två involverade parterna, nämligen räddningstjänsten.

29. "MBU kom fruktansvärt lägligt. Det måste man säga att det var ungdomar som var på oss ute på larm, det var ungdomar som tände eld på papperskorgar, containrar och bilar, men det var ju också ungdomarna som kom hit. Och jag har aldrig hört varken då eller nu efteråt av mina kollegor här att någon dragit alla ungdomar över en kam, alla tyckte i stället att det här ska vi göra. Det kunde ju lika

gärna varit en ton att inte släppa in stenkastare här på stationen. Sedan visste ju vi att de ungdomarna i åtminstone första gruppen var ju inte de ungdomarna som stått längst fram och kastat sten och de förklarade vi väl för dom här på stationen också".

Det bidrag som medlingen kan ha haft för räddningstjänsten tycks ha varit mest påtaglig när MBU startade. Brandmannens ord i fältanteckning 29 illustreras även av en polis att de som idag går MBU sannolikt inte var delaktiga i oroligheterna 2009, om inte annat avslöjas detta av deras ringa ålder:

30. "Nu märker man att de här är så pass unga att de inte kan relatera till den händelsen".

Dock finns det anledning att inte helt släppa dessa händelser då det kan vara ett sätt att arbeta för att liknande scenarier inte uppstår igen. Från verksamhetens start har fokus varit att skapa trygghet mellan ungdomar och uniformsbärare genom ett dialoginriktat och praktiskt arbetssätt (MBU: 2). Metoden följer därmed på flera sätt logiken i en reparativ rättvisa, att få två grupper att öka förståelsen för varandra och därigenom försöka förhindra att en liknande våldsspiral inträffar i framtiden.

För ungdomar som inte var involverade i oroligheterna 2009, men som haft bekymmer med lagen därefter, kan den reparativa rättvisan kasta ljus över hur man arbetar inom MBU. Vad som åsyftas är att individer som bär på en fientlig attityd gentemot myndigheter och som gett utlopp för denna genom kriminella handlingar dras in i en verksamhet som syftar till försoning (jfr. Braithwaite 2002: 94).

31. "Om man kastat sten på till exempel polisen någon gång, så blir de nu att man känner polisen och man kastar ju inte sten då. Det känns ju inte lika bra".

Orden ovan är från en MBU-ambassadör som ger sin syn på den relation som kan skapas till uniformsbärare. En ur arbetsgruppen för ett liknande resonemang:

32. "De ser en människa och det är ju konceptet. Att det kan vara någons bror eller pappa. Det gör att de får en helt annan bild på den som kommer på larm. Man vill ju inte att någon ska kasta sten på ens mamma eller pappa och det är ju dem som är med. Det är någons mamma eller pappa eller bror och syster. Det gör att de får en helt annan bild av det hela".

I MBU möts grupperna i en miljö där fokus är på att öka förståelsen för varandra. Utrymme ges förvisso till att diskutera parternas upplevelser av olika händelser men dessa samtal genomsyras av viljan att lära känna varandra snarare än att rättfärdiga ens tidigare handlingar. Detta ses som ett led i att lära känna människan bakom uniformen och ungdomen under kepsen (MBU: 1).

5.4 Återintegrerande skam

Personalen lyfter fram hur viktigt det är att ungdomarna i MBU är motiverade. Det ska framgå att de "verkligen vill vara med". Utifrån ter det sig som ett led i att försäkra sig om att ett eventuellt bortfall inte uppstår under kursens gång. Vikten av detta belyses även under det informationsmöte som hålls innan kursstart. På detta möte är samtliga intresserade ungdomar välkomna att ta del av presentationen som hålls på Radar 72. Ambassadörerna som håller i mötet meddelar att om man vet att man inte kan närvara onsdagskvällar ska man inte söka eftersom man då enbart tar upp en plats. Närvarande informeras vidare om den slagning i sitt register som polisen gör på alla sökande.

Man lägger stort fokus på att rätt individer genomgår utbildningen. Samtidigt som aktörerna bakom MBU är mycket måna om att ungdomarna är motiverade är man samtidigt benägna att satsa på personer som visat sig ha viss kriminalitet i bagaget. Detta framgår av en polisernas uttalanden:

33. "När man dom här som är på gränsen så är det positivt för verksamheten helt klart. Om vi kan känna att vi kan rädda några och få dom över på en bra sida är det ju guld".

Stora delar av diskussionerna i selektionsprocessen tar sin utgångspunkt i huruvida en ungdom kan "räddas" eller inte. Ett viktigt inslag är dock att ungdomen för stunden inte är aktiv i brottslighet och därav gör polisen en slagning i sitt register. Det bör betonas att det utifrån hur personalen talar om ungdomars eventuellt kriminella problematik verkar vara vanligare att de inte har en sådan i bagaget. Med andra ord förefaller det vara vanligare att sökande ungdomar inte har begått brott. Ungdomar med kriminell bakgrund söker sig troligtvis inte självmant till Människan bakom Uniformen, menar personalen. För individer som anses vara mer på gränsen finns det exempel på hur man försöker påverka dem i en viss riktning. En brandman förklarar:

34. "Det är ju en del som är där på frivillig basis men att de fått höra att det är bra om dom går denna kursen".

För de som dock inte blir uttagna på grund av aktuell kriminalitet, så uppmanas de att bättra sig och söka om. För personer som har ett kriminellt förflutet men som nu inte är delaktiga i denna längre försöker personalen klarlägga varför ungdomen vill gå MBU. Detta för att försäkra sig om att denne är "mogen" för utbildningen.

Samtliga deltagare anmäler sig frivilligt till MBU- utbildningen. Detta torde innebära att de är mottagliga för socialt stöd. MBU syftar till att vara ett forum som erbjuder detta. Vilket kan resultera i att de tack vare miljön som de exponeras för tar avstånd från tidigare och mer destruktiva umgängen och aktiviteter (Sampson & Laub 1993: 310, Engdahl 2010: 128). Detta är delar av den logik personalen uttrycker då diskussioner förs om ungdomarna som är föremål för selektionsprocessen. Men även om samtliga i arbetsgruppen tydligt visar att de skulle vilja "rädda" så många som möjligt och få över dem till från "den andra sidan", inser man att det existerar begränsningar för vad som är möjligt inom ramen för MBU. En Securitas anställd berättar:

35. "Jag tycker upplägget är jättebra, främst har polisen så pass bra koll på ungdomar. Är man på gränsen och kan räddas så är det bra att man får ta del av MBU. Är man däremot redan där så är det andra resurser man bör ta in i stället. Så känner jag om det så jag tycker diskussionen om vilka ungdomar som väljs ut är bra. Det ska ändå vara ungdomar som vill detta och kan ta ansvar för det också. Man måste ju samtidigt värna om de andra ungdomarna så att man inte tar in personer som gör att det drabbar hela verksamheten".

En av fritidsledarna berör också ämnet hur många ungdomar med kriminell bakgrund som bör vara med i en gruppomgång:

36. "Det ska vara max två i gruppen. Så att dom ändå får träffa nya människor och skapa sig nya vänner som är duktiga om man säger så. Men anmäler sig såna personer ska man ju verkligen inte bara avvisa dom utan prata med ungdomen extra mycket om varför den söker".

Framgångsrika metoder innebär att risknivåer beaktas. Människors benägenhet att begå brott kan graderas och åtgärder bör stå i proportion till denna risk (Engdahl 2010: 139). När det handlar om åtgärder som riktar sig till personer som anses lida låg risk för brottsligt deltagande måste särskild varsamhet beaktas. Detta eftersom det i fall som dessa visat sig kunna leda till kontraproduktiva effekter (Andrews & Bonta 2010: 48).

En potentiell risk i MBU är att skötsamma ungdomar skambeläggs om verksamheten utgår ifrån att deltagarna behöver "omvändas". Denna risk står dock i proportion till hur selektionsprocessen ser ut. Genom att enbart välja ut max två individer med kriminell bakgrund ter det sig som om man i stället försöker få den större skötsamma skaran att "smitta av sig" på de andra få.

Uniformspersonalen betonar att det ofta är fritidsledarens kännedom och kontakt med ungdomarna som är det bästa mätinstrumentet för vilka som är lämpliga att gå utbildningen. Fritidsledarens kontaktnät med fritidsledare från andra stadsdelsförvaltningar kommer till nytta i fall då en ungdom sökt utifrån. Det vanligaste är dock att det är ungdomar från stadsdelsförvaltningen Östra Göteborg som söker utbildningen just där. Alltså är relationen mellan ungdomen och fritidsledaren central. Framför allt då det rör sig om ungdomar som har en social problematik med kriminella inslag i sitt förflutna. Med hjälp av en nära relation möjliggörs att bevara respekten samtidigt som gränslinjer dras för vad som är acceptabelt och inte. Därmed bidrar anknytningen som fritidsledaren har till ungdomarna till att skamkänslan kan verka återintegrerande.

Denna metod där en effektiv form av ogillande tillämpas har enligt forskning visat göra det möjligt att bibehålla en etablerad relation. Detta eftersom ett tydligt respekterande av individen består trots att dennes handlande betecknats som oacceptabelt (Andrews & Bonta 2006: 412).

Ett av de viktigaste inslagen i teorin om den återintegrerande skammen består av tydlig och respektfull kommunikation där det framgår att handlingar som begåtts inte är acceptabla. Genom detta finns goda möjligheter att reducera individers benägenhet att begå brott

(Braithwaite 1989:102, Makkai & Braithwaite 1994: 379). MBU strävar efter att vara ett forum där denna typ av förlåtelse med tydliga gränsdragningar görs. Arbetssättet präglas av vad som därmed förefaller vara ett sätt att föregripa stämpling. Med detta avses att personalen har förhoppning att bidra och hjälpa unga genom mildare följder än vad statens rättsapparat förfogar över (Braithwaite 2002: 89). Genom detta har man för avsikt att förhindra en sekundär och betydligt mer inskränkande form av bestraffning i ungdomarnas liv. Denna form av sanktionseskalerings beskrivs av Braithwaite:

"As we move up the pyramid, more and more demanding and punitive interventions in peoples' lives are involved. The idea of the pyramid is that our presumption should always be to start at the base of the pyramid first. The escalate to somewhat punitive approaches only reluctantly and only when dialogue fails. Then escalate to even more punitive approaches only when the more modest forms of punishment fail " (Braithwaite 2002: 89).

Det är vanligt att ungdomar söker upprepade gånger innan de slutligen blir utvalda. Eftersom det alltid varit fler sökande än de tolv platser som kan erbjudas, händer det ofta att ungdomar söker om för att få vara med. I stadsdelsförvaltningen Östra Göteborg hålls två omgångar varje år och en under respektive termin. För att försäkra sig om att man från verksamhetens sida inte går miste om någon uppmuntrar man alltid ungdomar till att söka på nytt i fall de inte kommer med. Ofta hänvisas denne även till annan stadsdelsförvaltning som har MBU. Detta för att maximera dennes möjligheter att få ta del av utbildningen. I fall då en ungdom sökt upprepade gånger efter att till slut gjort en ansträngning att bryta med sitt förflutna säger en polis att: "i det fallet har det nog haft en effekt".

I anslutning till diskussionen om personalens preferenser om vilka ungdomar som går utbildningen framstår ett kriminellt förflutet som mindre betydande för en del. En brandman ger sin syn på vikten av att känna till huruvida en ungdom har ett kriminellt förflutet eller inte:

37. "För mig är alla ungdomar som vill komma hit välkomna, jag vill egentligen inte veta det att den killen eller tjejen har någonting på sig, för mig är alla blanka papper".

Synsättet illustrerar hur nutiden och framtiden har betydelse och inte en ungdoms tidigare kriminella historia. Genom att behandla alla på samma sätt från utbildningens start får alla samma möjlighet att börja om på nytt, oberoende av tidigare bekymmer med samhällets normer och regler.

Ett viktigt inslag i teorin om den återintegrerande skammen är att efter en tydlig förbättring, så uppmärksammas detta genom ceremoniella insatser (Braithwaite 1989: 100-100). Människan bakom Uniformens arbetssätt syftar till att tydligt visa de som genomgått utbildningen att de gjort sig förtjänta av beröm. Vid det sista av de tio MBU- tillfällena hålls en avslutningsmiddag på Radar 72. Då får deltagarna sina diplom som visar att de genomgått utbildningen. Detta är ett intyg där alla aktörer skriver under. Vid middagen hålls även tal av både uniformsbärare och ambassadörer. Deltagarna får även varsin MBU t-shirt (MBU broschyr för personal: 15).

Braithwaite understryker vikten av och hur processen att skambelägga en individs handling måste följas av åtgärder som syftar till att;

"reintegrate the offender back into the community of law-abiding or respectable citizens through words or gestures of forgiveness or ceremonies to decertify the offender as deviant" (Braithwaite 1989: 100-100).

I anslutning till MBU återspeglas det förstnämnda i detta resonemang av verksamhetens selektionsprocess och det sistnämnda av avslutningsmiddagen med mottagandet av det gemensamma intyg där alla aktörer skrivit under.

5.5 Att lära känna Människan bakom Uniformen eller att lära känna Uniformen?

I relation till verksamhetens syfte finns olika definitioner av vad det innebär att lära känna människan bakom uniformen. Flera av de inslag som ingår i årets upplaga av MBU handlar snarare om att lära känna uniformen än människan bakom uniformen. Detta behöver inte ses som negativt då det torde föra med sig att ungdomarnas förståelse för uniformbärarnas yrken ökar. Ett större fokus på systemförtroendet än tilliten är alltså vad som påträffas i denna upplaga av MBU. Viktigt att reflektera över är hur väl detta går ihop med de syften och mål som MBU arbetar utefter. Förmågan att trigga ungdomarna att söka sig till samhällsstödande funktioner kan mycket väl främjas av en grundlig och detaljerad inblick i de olika verksamheternas strukturer. Möjligheterna för deltagarna att lära känna människan bakom uniformen är måhända det som får stå tillbaka.

De mest tydliga tillfällena med utrymme för denna typ av diskussioner är vid de fikapauser som sker under träffarna. Då sitter ungdomar och uniformsbärare vid bord och pratar om både vad som utspelas under kvällen men framför allt om vardagliga inslag i deras liv. Gemensamma intressen är någonting som uppmärksammas och verkar som dörröppnare till ytterligare samtal.

Den mer informella stämning som uppstår när ungdomar och yrkespersonal kan samtala utan en styrd dagordning ger utrymme för en avslappnad atmosfär. Det faktum att tilltugg såsom baguetter och saft bjuds på bidrar till de trevliga stunder som uppstår i pauserna. De ungdomar som är mer tillbakadragna vid övningarna visar här en mer utåtriktad hållning. En bidragande orsak skulle kunna vara att undervisningsmomenten lyser med sin frånvaro, vilket innebär att inget fokus är på att prestera eller visa eventuella kunskaper som man besitter.

En liknande atmosfär infinner sig när poliser som varit med vid det första MBU- tillfället spontant kommer och "hälsar på" under besöket hos biljettkontrollen vid vagnhallen Gårda. Eftersom de inte stod som arrangör för denna träff möjliggjorde det för dem att mingla med ungdomarna som såg positivt på deras besök. Polisens spontana besök skapar en mer avslappnad stämning än vid deras formella träff på Kortedala polisstation två veckor tidigare (MBU- tillfälle 4). Det faktum att ungdomarna haft ytterligare ett tillfälle med en aktör

emellan kan möjligtvis ha bidragit positivt på deras syn på uniformen och tillika människan bakom uniformen.

Personal ur arbetsgruppen ger sin syn på saken om hur han och andra myndigheter uppfattades av en del ungdomar vid tiden för oroligheterna 2009 och vid andra oroligheter i områdena:

38. "Uniformen var samma som en stark myndighet som kom dit o satte käppar i hjulet".

Med hänvisning till detta kan tillfället (MBU- tillfälle 5 hos ambulanssjukvården) som ägt rum emellan polisens och biljettkontrollens tillfälle bidragit positivt till stämningen vid polisens spontana besök. Alltså att ungdomarna haft ytterligare ett tillfälle med en aktör emellan och som eventuellt kan ha påverkat dras syn på uniformen och människan bakom uniformen. Den huvudsakliga anledningen framstår dock vara det mer informella förhållningssätt som poliserna vid detta tillfälle har. Detta får stöd av brandmannen:

39. "Vi är ju med vid rätt så många tillfällen, många gånger är till exempel polisen med vid våra tillfällen och tvärtom och det är ju bra, vid vår stationsträning är de ibland med och har ingen mer roll egentligen än att bara vara sig själva, det blir oftast då man kan börja prata och öppna sig och lära känna varandra".

Samtidigt är det värt att beakta att nuvarande verksamhetsutformning tycks stämma väl överens med försöken att skapa bättre relationer mellan grupperna. Även om vissa inslag mer syftar till att ungdomarna lär känna uniformen är detta ett betydelsefullt led i arbetet med att öka förståelsen för varför uniformerad personal agerar som de gör. Samtidigt som personalen får större insyn i hur deras agerande på fältet kan uppfattas av ungdomarna.

40. "Man vet hur ungdomarna tänker om vissa saker, man får en aha-upplevelse ibland om hur de tänker om biljettkontrollanter eller väktare, det kan ju jag slussa ut till personal att tänka på när de möter ungdomar, det är ofta som ungdomar känner att de inte blir bemötta som vuxna utan som barn, det är nästan så att man klappar dem på huvudet och säger att här ska du ju inte befinna dig, utan man behöver prata med dom lite på deras sätt, det har gett oss väldigt mycket".

Denna sammanfattning från Securitas belyser vilka lärdomar anställda fått genom verksamheten. Definitionen av vad det innebär att lära känna människan bakom uniformen kanske därmed inte ligger lika mycket i att lära känna varje uniformerad individ, som att träffas och skapa trygghet grupperna sinsemellan. Dock ligger den formella ambitionen om att grupperna ska lära känna varandra till mångt och mycket i de olika samarbets- och värderingsövningar som ingår i MBU- utbildningen.

En viktig del av MBU består av att man arbetar utifrån att "förändra i takt med de ungas behov" (MBU- broschyr för personal: 5). En av poliserna som arbetar med MBU uttrycker att han upplevt att oroligheterna i förorten 2009 blir alltmer abstrakta och svårare att greppa för ungdomarna som gått MBU- utbildningen på senare tid.

41. "Nu märker man att de här är så pass unga att de inte kan relatera till den händelsen så jag tror vi ska ta bort den nu o ta något annat i stället, den har varit väldigt bra innan med dem som har varit nära i ålder, de kan relatera till det, den har ju varit mycket i massmedia och de har säkert hört en del i bostadsområdena men de märks nu att den kanske blir mer o mer inaktuell, det blev faktiskt tydligt för mig denna gången så den bör vi kanske stryka nästa gång".

Polisen framhåller tydligt att detta är någonting som bör beaktas. I den broschyr som riktar sig till personal inom MBU framgår att förändringar bör ske i takt med de ungas behov och att en fast arbetsbeskrivning gällande momenten inte alltid finns. Metoden utvecklas således allt eftersom ungdomarnas behov förändras (MBU- broschyr för personal: 5). Ett led i detta bör utifrån polisens resonemang vara att förflytta åtminstone delar av fokuset från de specifika händelserna i Backa, Kortedala och de närliggande förorterna i stadsdelsförvaltningen Östra Göteborg 2009.

Ett område som redan tycks ha fått större utrymme är verksamhetens ambition att öka ungdomarnas vilja att söka sig till liknande yrken. Detta åskådliggör hur verksamheten är öppen för förändringar i takt med att målgruppen indirekt uppvisar behov som tidigare år varit mer diskreta.

Med det nuvarande upplägget får temat som handlar om att skapa intresse hos ungdomarna för de olika yrkena relativt mycket utrymme. En punkt som denna är sannolikt mer passande 2014 än vad den kanske var vid starten 2009. Det grundläggande var att först mildra omständigheterna efter oroligheterna innan man kunde fundera på att "få över" ungdomar till myndighetssidan med avseende på deras yrkesambitioner.

5.6 Potentiella hinder för MBU

Svåra konflikter har på nytt blossat upp. Det handlar om skottlossningar och mord och att det finns kriminella individer i Kortedala som mobiliserar mot MBU och inte vill se nya rekryter genomgå utbildningen. Detta var särskilt tydligt när höstterminen 2013 startade i skolorna. Personal uttrycker att det "kändes i luften att någonting skett över sommaren". Liknande problem har uppenbarat sig i Angered där tidigare MBU- omgångar haft ett 50-tal sökande men nu bara 15 stycken. Kommentarer såsom "att inte gå över till andra sidan" är exempel på hur gatuorienterade motståndare rättfärdigar skälen att fler ungdomar inte ska gå med i MBU. Detta har resulterat i att vissa stadsdelar haft svårt att locka äldre ungdomar och i stället fått fler sökande från årskurs 7 och 8. Detta är emellertid inte den åldersmässiga målgrupp som verksamheten riktar in sig på. I Kortedala har problematiken bidragit till att ambassadörer undvikit att ha sina tröjor med MBU- loggan på ute på gator och torg. För att angripa detta problem har ansvariga för MBU haft möte med ambassadörerna och även gett samtliga möjlighet att lämna verksamheten, närmare bestämt genom att riva sina kontrakt om de känner sig så pass utsatta på grund av vad som skett. Åtgärden är drastisk och säger något om allvaret i situationen.

42. "Nånstans lugnade sig ambassadörerna efter mötet. Vi sa att vi gemensamt tar jätteavstånd från den kriminaliteten som finns i vår stadsdel. Jag tror dialogen är jätte viktig där".

Liknande problem har inträffat i Borås. Detta kopplar ansvarig personal i Göteborg till att det i Borås huvudsakligen är polisen och inte fritid som ansvarar för verksamheten. Ryktena om att MBU är en "snitch- verksamhet", dvs. en som samarbetar med polis å dennes räkning, har således fått ytterligare fart.

Den allmänna slutsatsen bland ansvariga från Göteborgs olika stadsdelar är att det finns tecken på polarisering men att "massan" är på väg åt rätt håll. Den mindre och avvikande delen är tydligast i stadsdelen Angered och där allra främst i Hammarkullen och Gårdstensberget. Det är i alla fall så man pratar om händelserna på de möten jag bevitnat.

5.7 Potentiell målkonflikt i verksamheten

Verksamheten strävar efter att uppfylla två syften som har två åtskilda målgrupper. En förhoppning är att bidra till att så ett frö hos ungdomar att söka sig till polisyrket, räddningstjänsten eller andra samhällsstödjande funktioner i framtiden. Ett annat uttalat syfte handlar om att minska kriminaliteten bland ungdomar. Detta försöker man nå genom en öppen dialog och förtydliga att det under uniformerna finns en "helt vanlig människa med samma behov och önskningar som andra" (MBU: 2)

Tillsammans täcker dessa båda syften två viktiga brottsförebyggande aspekter, nämligen att försöka bidra till att kriminaliteten minskar samtidigt som man på lång sikt har förhoppning om att öka rekryteringen till viktiga samhällsstödjande yrken. Ett förtydligande kring vad det faktiskt är som MBU vill nå genom sitt arbetssätt skulle kunna bidra till att kunna rikta framtida åtgärder mot de mål som man strävar efter. De teoretiska antaganden som är bakgrund till nuvarande arbetssätt behöver således inte vara fel, utan enbart i behov av att ses över för att man ska kunna maximera nyttan i verksamheten. Uteblivna effekter kan annars vara resultatet av att implementeringen inte skedde på det tänkta sättet (Sandberg 2012: 24).

"Here citizens use information about particular authorities - the police officers and judges they deal with - to modify their overall assessments about the legitimacy of groups of authorities. Such views about legitimacy influence citizens' general compliance with the law" (Tyler 2006: 76).

Utifrån Tylers resonemang om att enstaka erfarenheter av negativa poliskontakter kan leda till avgörande bedömningar om legitimiteten hos rättssystemet, så kan MBU:s arbetssätt ses som ett försök att skapa en mer positiv och nyanserad bild av denna myndighet. Detta genom att ungdomarna får chans att lära känna människan bakom uniformen.

Räddningstjänstens personal uttrycker att målsättningen om att minska kriminaliteten inte nödvändigtvis finns i att omvända redan kriminella ungdomar. Den kan snarare ligga i att stärka den övriga gruppen för att på så sätt kunna påverka dessa på ett fördelaktigt vis. Tankegången präglas av empowerment (Mullender & Ward 1991: 12) med syftet att stärka

individer till att avstå från avvikande och destruktiva handlingar (Makkai & Braithwaite 1994: 362). Detta synsätt innebär att den större och konforma gruppen som redan uppför sig enligt samhällets etablerade normer stärks.

När den informella sociala kontrollen är svag krävs att den formella kontrollen, som myndigheter förfogar över, blir mer intensiv (ibid: 52). Strävan efter att stärka den redan konforma gruppen så att den förmås öka den informella sociala kontrollen är således ett av verksamhetens tillvägagångssätt för att minska kriminaliteten bland ungdomar. Ett annat tillvägagångssätt är det som tidigare diskuterats om förhoppningen om att bidra till att ungdomar når vändpunkter i sina liv. Ett viktigt inslag i försök att minska kriminella tillfällen är att få fler människor att vistas ute där brott sker. Genom fler så kallade kapabla väktare finns möjlighet att reducera tillfällen för kriminella att begå brott (Lab 2007: 107). De ungdomar som genomgått MBU- utbildningen kan argumenteras inneha vad som i bästa fall kan likna en sådan position. Inte minst då ambassadörerna i takt med verksamhetens fortlevnad blir en allt större grupp i lokalsamhället. Viktigt att ta i beaktning är dock att detta torde vara mer relevant i fall där mindre förseelser bland kamrater i umgängeskretsen existerar. När det handlar om allvarlig gängproblematik och vendettor med dödlig utgång är det uppenbart att andra resurser från myndigheter är betydligt mer lämpade för att motverka detta.

Framväxten av MBU skedde efter oroligheterna i Göteborgs förorter 2009 och händelserna präglar ännu verksamhetens utformning mycket konkret och starkt. Det är i dessa händelser man tar avstamp under den informationsträff som ägde rum den 10 februari på Radar 72. Med tanke på oroligheternas omfattning, karaktär och vilka som huvudsakligen var involverade ter det sig ofrånkomligt att detta är en permanent beståndsdel för verksamheten. Om inte annat så för att kunna motverka att liknande scenarier utspelar sig i framtiden. Däremot tål det att tänkas på hur man ska bemöta ungdomarna då oroligheterna diskuteras. Detta eftersom en del sökande ungdomar kan ha ambitioner att bli poliser snarare än att behöva styras bort från den brottsliga banan. Principen om den återintegrerande skammen (Makkai & Braithwaite 1994: 362) blir därmed central för individer som är i riskzonen att eller som redan har begått handlingar som dessa. För det stora flertalet är det skötsamhetens koder som gäller.

5.8 Sidoeffekter och vikten av samverkansavtal

Personal från flera av organisationerna betonar hur de genom MBU givits möjligheter att förbättra samarbetet sinsemellan. Denna effekt är en icke avsedd bonus som framkommit genom verksamheten. En brandman berättar:

43. "Vi samarbetar mycket mer med andra uniformsyrken nu än tidigare. Det är ju ytterligare en vinning att räddningstjänst och polis arbetar mycket bättre ihop nu".

Personal från Securitas är inne på samma spår:

44. "Jag har ju mycket bra kontakt med polisen i Kortedala och på Hisingen och liknande. Vi har skapat ett väldigt bra samarbete för våra väktare som känner sig

mycket tryggare i så kallade utsatta områden. Jag gillar inte det ordet men dom känner sig mycket tryggare för jag kan ju återkoppla till dom vad polisen tycker och tänker och om de kan backa upp oss eller inte".

Den nytta som MBU alltså haft på samarbetet organisationerna emellan är en viktig aspekt utifrån ett brottsförebyggande perspektiv. Att fler aktörer är eniga i sitt arbete gör att styrkan i antal möjliggör ett mer effektivt preventivt arbete.

I takt med att verksamheten och åren flutit på har det dock uppdragats vissa strukturella hål som nu behöver fyllas. Detta för att på bästa sätt tillvarata det gedigna arbete som lagts ner av de involverade parterna. Påtagliga behov existerar med avseende på att delar av verksamheten som fått stå tillbaka första åren, nu behöver tydliggöras. Vad som framgår vara särskilt nyttigt berör de administrativa delarna av MBU och att det vore gynnsamt med samverkansavtal som försäkrar att verksamheten är befintlig och en del av respektive organisations arbete.

Självfallet är det viktigt att ta i beaktning att vissa myndigheter naturligt har svårt att göra längre åtaganden eftersom verksamheter kan skifta beroende på samhällsutvecklingen. Detta till trots vore det lämpligt med avtal som reglerar att respektive organisation är del av MBU. Inte nödvändigtvis att stadga antalet timmar som personalen ska lägga ner på verksamheten men i alla fall fastslå att MBU på ett eller annat sätt är ett led i den egna verksamheten. Möjliga effekter av detta kan vara större mandat för personalen om de "uppifrån" upplyses om att arbetet de nu lägger ner inte är temporärt utan någonting som även i framtiden kan ge utdelning.

En av poliserna ger sin syn på saken gällande arbetet som läggs ner på MBU:

45. "Visst, det som det kostar är arbetstid och det kan man lägga på olika plan. Men det vi får ut är bra mycket mer än vad vi puttar in. Det är fortfarande en plus ekvation där. Just nu drivs det ju dock fortfarande mycket av eldsjälarna i de respektive stadsdelarna".

Orden belyser delar av diskussionen som förs i detta avsnitt. Närmare bestämt att MBU på vissa håll drivs mycket tack vare enskilda individers engagemang och förmågor. Trots dessa starka förmågor är en styrka i organisationsnätverk att det existerar tydliga och rutinbaserade handlingsmönster. Sådana som inte enbart är beroende av enstaka individers förmågor att utföra det som de till trots visat sig fullt kapabla till (Eriksson-Zetterquist & Styhre 2007: 18).

6. Avslutande diskussion

Syftet med rapporten har varit att beskriva och analysera Människan bakom Uniformen utifrån ett brottsförebyggande perspektiv. I en avslutande diskussion ska jag försöka sammanfatta rapportens centrala drag för att till sist ge min syn på en del om framtidens arbete inom MBU.

6.1 Sammanfattning

Mycket av arbetet inom MBU bygger på att ungdomar upplyses om organisationernas arbete och deras resurser. Detta är ett sätt att öka förtroendet för och legitimiteten hos polisen, ambulanssjukvården, räddningstjänsten och Securitas. Ett led i att öka systemförtroendet bygger på att ungdomarna ges inblick i de många resurser man besitter, samtidigt som man belyser bristen på resurser i andra avseenden. Räddningstjänst, ambulanssjukvård och polis låter vid sina respektive träffar ungdomarna titta närmare på de medel som personalen har till sitt förfogande i arbetet. Ett tydligt exempel är visningen av hur en ambulans ser ut inuti och alla dess olika instrument. Även om det vid en av polisträffarna ingår ett moment där deltagarna får testa hur det är att bära kravallutrustning, är uppvisandet av materiella resurser mer påtagligt hos räddningstjänsten och ambulanssjukvården.

Polisen och Securitas/västtrafiks biljettkontroll fokuserar mer på att genom rollspel och rollövertagande försöka ge ungdomarna en inblick i yrkena och således öka förståelsen för varför personal agerar som de gör på fältet. Anledningarna till att dessa två aktörer fokuserar på detta framstår ha att göra med att deras fältarbete är mer konfliktfyllt. Räddningstjänsten och till viss del även ambulanssjukvården betonar i stället hur de historiskt sett varit fredade och hur de uppfattat att deras arbete varit uppskattat. Med det som bakgrund fokuserar de i mötet med ungdomarna mer på resurser gällande materiella redskap som man besitter.

Gemensamt för polis, räddningstjänst och ambulanssjukvård är att samtliga redogör för hur många polisbilar, ambulanser och brandmän som är i tjänst en vanlig dag i Göteborg. Detta är också en resursfråga men här betonas i stället hur en brist gällande bemanning kan påverka arbetet. Temat ägnas särskild uppmärksamhet i ankoppling till genomgången av vad som händer när man larmar 112 tills att hjälp anländer. Personalen fokuserar på att förklara varför allmänheten ibland kan bli missnöjd med myndigheters agerande vid larmsamtal till 112. Man vill öka systemförtroendet genom att påvisa att man arbetar utefter bästa möjliga förmåga, även om antalet ambulanser, polisbilar och brandbilar ibland inte räcker till. Samtidigt som man är tydlig med att det är svårt att hinna fram på larm i den utsträckning som man önskar, är personalen desto mer tydlig med att informera ungdomarna om att aldrig tveka att larma 112 om de behöver hjälp.

Även tilliten uppmärksammas inom MBU. Detta sker då man genom att visa hur enskilda personer inom uniformsyrkena också är helt vanliga människor. De sociala band som genom MBU knutits mellan ungdomar och personal illustrerar hur stark tillit kan etableras. Det är till stor del här som kärnan finns inom MBU. Nämligen att etablera personliga relationer mellan ungdomar och uniformsbärare.

Stora delar av nuvarande verksamhetsupplägg fokuserar på att locka ungdomarna till att i framtiden söka sig till uniformsyrken. Som framkommit finns det hos flera av ledarna inom MBU en önskan om att i framtiden få se någon av de ungdomar som genomgått MBU-utbildningen, som polis eller brandman stationerad i Kortedala. Denna längtan stämmer väl överens med verksamhetens syfte att bidra till att ungdomar söker sig till samhällsstödjande funktioner. Med tanke på MBU och dess relativt korta historia sedan hösten 2009 är det

rimligt att utgå ifrån att det under de närmaste åren blir mer påtagligt hur väl verksamheten lyckats uppfylla detta syfte. Strävan att så ett frö har dock redan börjat ge frukt då flera exempel finns på deltagare som gått vidare och bland annat påbörjat väktarutbildningar i syfte att senare kunna bli poliser. Utöver uniformsyrkena har man även lyckats få ungdomar att inse andra potentiella vägval. Detta gäller främst för personer som enligt personalen tidigare varit på en destruktiv bana i sina liv. Det faktum att äldre personer har förtur gentemot yngre (inom åldersspannet 15-20 år) och i synnerhet om dessa visar tecken på en osäkerhet inför framtiden, symboliserar hur MBU strävar efter att fånga upp de som är i behov av stöd. Således tycks nuvarande upplägg vara väl anpassat att frambringa positiva vändpunkter i deltagarnas liv.

Den organisation där personalen påverkats mest av att vara med i MBU är räddningstjänsten. De uttrycker att de fram tills oroligheterna 2009 varit fredade och omtyckta av allmänheten. Med detta som bakgrund ter det sig förståeligt att de drabbades personligt av händelserna. Genom MBU har de fått utrymme att återfå stora delar av förtroendet från ungdomarna. Diskussionen går delvis att applicera på ambulanssjukvården men den är betydligt mer påtaglig för räddningstjänsten. Polisen å andra sidan tycks som brottsbekämpare inte ha drabbats lika hårt av oroligheterna. Detta torde vara rimligt att förstå med tanke på de problem som personalen möter i sina dagliga arbetsrutiner. Polisen är van vid konflikter, men legitimiteten kan ta skada.

För polisen finns problem som övriga aktörer inte måste brottas med i arbetet inom MBU. Det handlar om att vissa deltagare bär på en fientlig inställning gentemot polisen som organisation. Majoriteten av gruppen kännetecknas dock inte av detta eftersom selektionsprocessen är noggrann. Däremot är det värt att fundera över om den mindre skaran ändå inte kan tänkas ha inflytande på den större. Det tillfälle som genererade mest upprörda känslor under denna MBU- omgång var vid besöket hos polisen då verkliga fall diskuterades. Forskning har visat att det i undervisningsliknande situationer kan finnas ungdomar som presterar under sin förmåga av rädsla att det kan få negativa konsekvenser för deras sociala attraktivitet (Nordahl et al. 2007: 101). På samma sätt kan strävan efter att vara socialt attraktiv innebära att man uppvisar beteende som går emot normerna i den situation som man befinner sig i (ibid: 102). Med andra ord kan de som enligt Anderson (1999: 36) uppvisar tecken på ett gatuorienterat framförhållningssätt göra så för att öka sin sociala attraktivitet i den kontext de befinner sig i. Detta eftersom ett annat beteende går emot koden. Det faktum att poliserna hos vissa ungdomar uppfattas som för försiktiga i fallet beskrivs, men för hårdhänta i andra fall är av intresse. Med andra ord tycks den institutionaliserade misstron vara acceptabel så länge som man själv inte drabbas av den, dvs. så länge polisen granskar andra förutom en själv.

Under de träffar som finns på schemat är det relativt många aktiviteter som ska få utrymme. Detta medför att mer informella samtal ibland tenderar att få stå tillbaka till förmån för vad som finns på schemat. De samtal som uppstår under fikapauserna lyckas skapa en informell atmosfär där utrymme för spontana samtalsämnen såsom fotboll, film och gemensamma intressen mellan ungdomarna och personalen uppdagades. Här kan man "lära känna varandra". Eftersom dessa sker i pauserna varar de enbart i femton minuter då resten av programmet måste hinnas med. Det tål att funderas på om aktiviteter och andra inslag som

bidrar till att generera denna typ av atmosfär inte bör få större utrymme inom verksamheten. Viktigt att ha åtanke är däremot att personalen fullt förståeligt vill hinna med programmet eftersom många av momenten är populära bland ungdomarna. Information om momenten tycks även fungera som ett av flera lockbeten för att få ungdomar att intressera sig för att genomgå utbildningen. Ett späckat program behöver samtidigt inte nödvändigtvis vara ett hinder att uppfylla syftet. Personal betonar hur momenten enbart är medel för att lära känna varandra. Utifrån detta synsätt kan momenten bidra till att grupperna kommer närmare varandra både fysiskt och socialt. I sådana fall lyckas man ändå uppfylla syftet med att grupperna ska lära känna varandra.

Potentiella hinder för arbetet som bedrivs har uppenbarats i stadsdelsförvaltningen Östra Göteborg. Dessa handlar om att kriminella individer är emot MBU och inte vill se att fler ungdomar genomgår utbildningen. Som framkommit i samtal med personal är sommaren en känslig period då det till hösten visat sig att saker kan ha förändrats till det sämre för ungdomarna i stadsdelen. Detta är en utmaning för MBU eftersom sommaren är den period då många ungdomsrelaterade instanser och inte minst skolan håller stängt. Som följd av detta riskerar alternativa kriminella vägar att få fotfäste under denna period. Angående det faktum att problematiken bidragit till att ambassadörer undviker att bära sina tröjor med MBU- loggan ute på gator och torg, bör framhävas att detta mycket väl kan ses som om att MBU är ett hot mot kriminella världar. För att summera detta tema kan sägas att en styrka MBU har i stadsdelsförvaltningen Östra Göteborg är att verksamheten genomför två MBU- omgångar per år. Således torde bland annat möjligheterna öka till att fånga upp individer som vill men som för stunden inte förmår ta del av utbildningen.

Gällande den potentiella målkonflikt som analyserats i rapporten kan åter poängteras att tanken med de olika syftena är mycket god. Således handlar målkonflikten snarare om vilket syfte som är mest sannolikt att kunna uppfyllas mot bakgrund av verksamhetens utformning. De två syften som åsyftas är MBU kan bidra till att så ett frö hos ungdomar att söka sig till polisyrket, räddningstjänsten eller andra samhällsstödjande funktioner i framtiden samt att man vill minska kriminaliteten bland ungdomar (MBU: 2). Båda syftena berör viktiga brottsförebyggande aspekter fast på olika sätt; bidra till att kriminaliteten minskar samtidigt som man strävar efter att öka rekryteringen till viktiga samhällsstödjande yrken. Ett fokus på att i framtiden förtydliga vad det främst är som MBU vill nå kan bidra till att framtida åtgärder riktas mer precist mot de mål man strävar efter.

Selektionsprocessen till MBU är noggrann och personalen gör ett medvetet val att välja ut max två personer med kriminell problematik. De försöker man på bästa sätt stötta till att förbättra sig. I verksamhetens selektionsprocess letar man främst efter ungdomar som är motiverade. Man är medveten om att denna viktiga egenskap kan medföra att ungdomar som kanske egentligen skulle må bra av att vara en del av verksamheten inte inkluderas. Dessa ungdomar är å andra sidan rimligen inte lika benägna att delta. Personalen är noga med att det intyg som deltagarna får i slutet av utbildningen enbart delas ut om ungdomen deltagit enligt verksamhetens regelverk. Detta är någonting som är viktigt att ta fasta på eftersom det försäkrar den övriga gruppen om att intyget faktiskt är värdefullt. På så sätt kan MBU

uppmärksamma individernas utveckling genom ceremoniella drag, vilka är en central del i teorin om den återintegrerande skammen.

Stora delar av MBU bygger på delaktighet och inflytande. Ungdomar ges möjlighet att påverka utbildningen genom att fylla i enkäter under och efter utbildningen. Dessa enkäter tar arbetsgruppen fasta på i sina diskussioner om det fortsatta MBU- arbetet. Ytterligare exempel berör hur deltagare kommit med önskemål om förändringar på de upplägg som varit genom åren. I syfte att få ungdomarna att växa som personer strävar personalen efter att engagera och involvera ungdomarna i verksamhetens utformning. Tankar om empowerment präglar således MBU. Särskilt påtagligt är detta i ambassadörsföreningen där medlemmarna till stor del själva beslutar vad som ska diskuteras och göras.

Personalen inom MBU är av uppfattningen att MBU kom mycket lägligt med tanke på omständigheterna 2009. Inom samtliga organisationer framhäver man att det idag är värdefullt att möta ungdomar i en miljö fri från distraktionsmoment och där fokus ligger på att genom olika moment lära känna varandra. Från polisernas sida betonas att det är gynnsamt att få möta ungdomar som inte bär på en kriminell problematik. Detta går att återkoppla till selektionsprocessen till MBU. Genom att i första hand söka efter motiverade ungdomar anses möjligheterna att överbrygga fördomar och mötas med ömsesidig respekt öka. Anledningarna till detta bygger delvis på att det underlättar för personal att även de finna motivation och således kunna möta ungdomarna "halvvägs". I takt med att ambassadörerna blivit fler har tillfällena då uniformerad personal spontant mött dessa ute på fältet ökat. Detta framhävs vara mycket positivt eftersom det underlättar för uniformerad personal att utföra sitt arbete, eftersom ambassadörerna jämfört med andra ungdomar har en större förståelse för yrkena. De har vid tillfällena bidragit till att lugna ner stämningen som uppstått vid olika uttryckningar. Alltså kan ambassadörers närvaro ha en lugnande effekt ute på fältet för uniformerad personal.

Syftet med denna rapport har varit att analysera verksamheten ur ett brottsförebyggande perspektiv. Fokus har varit på själva processen snarare än dess effekter. Då målgruppen är ungdomar i åldern 15-20 år och MBU startades 2010, har valet av en processutvärdering förefallit mer lämpligt. Detta eftersom en tidsmässig förskjutning bör tas i beaktning innan potentiella effekter tydligt kan urskiljas.

6.2 Rekommendationer

Här följer ett avsnitt om rekommendationer för det fortsatta arbetet med MBU. Den sistnämnda rekommendationen följer man i stort sett i med nuvarande upplägg. Den inkluderas ändå eftersom det inte går att understryka dess innebörd nog.

- **Precisera verksamhetens syfte**

Ett led i att precisera syftet innebär att se vilka möjligheter och begränsningar som finns för MBU. I nuläget är stort fokus på att introducera ungdomarna till hur yrkena fungerar och vilka kvalifikationer som krävs för att arbeta inom organisationerna. Detta område finns dock inte med i verksamhetsbeskrivningen förutom att MBU kan "så ett frö" hos unga att söka sig till yrkena. Ett annat mål är att minska kriminaliteten bland de unga. Ledningen bör fundera över vilket verksamhetens huvudsakliga syfte är med anledning av den distans som finns mellan de nuvarande inriktningarna. Ett tydliggörande av vad MBU huvudsakligen vill nå, ökar chanserna till ett lyckat åtgärdsarbete.

- **Se över möjligheterna till utökad dialog i samband med träffarna**

Som tidigare diskuterats finns det många spännande och nyttiga moment på schemat. För personalen är det förståeligt att man upplever att dessa måste hinnas med. Däremot bör man reflektera över om inte åtminstone ett något större utrymme för dialog ska finnas. Personalen är mycket tydlig och inbjuder ungdomarna till samtal vid presentationer av verksamheterna. Dessa sker dock i helgrupp, vilket verkar hämmande. Vid flera av träffarna sker övningar i mindre grupper. Ett tydligt inslag där deltagarna ges möjlighet att ställa vilka frågor de än må ha om organisationen kan bidra till att ytterligare öka förståelsen och organisationernas legitimitet i ungdomarnas ögon.

- **Fritidsledare som en brygga mellan ungdomar och uniformer**

Genom att ha fritidsledare på plats under samtliga träffar skulle kontaktskapandet mellan ungdomar och aktörer underlättas. Detta kan vara särskilt nyttigt vid besöket hos polisen i och med organisationen kan ha svårare än de andra att nå fram till vissa ungdomar. Med detta åsyftas individer som har ett gatuorienterat förhållningssätt.

- **Skapande av samverkansavtal för försäkran om långsiktigt preventivt arbete**

MBU involverar flera eldsjälar och detta är en styrka. För mycket får dock inte förlitas till enskilda individer och deras förmåga att knyta viktiga kontakter. Genom att få till samverkansavtal reduceras risken att flera år av gediget arbete ska gå förlorat. Det bör åter

poängteras att då målgruppen är ungdomar i åldern 15-20 år, måste en tidsmässig förskjutning tas i beaktning innan potentiella effekter tydligt kan urskiljas. Med detta avses bland annat strävan att så ett frö hos deltagarna att söka sig till samhällsstödjande funktioner. Samverkansavtal är slutligen en försäkran om ett långsiktigt preventivt arbete.

- **Arbeta med att utveckla ambassadörsföreningen och precisera dess syfte**

Projekt likt Ta Plats! är viktiga för att försäkra sig om att ungdomar inte lämnas ensamma efter MBU- utbildningen. Genom att påvisa att långsiktiga möjligheter finns så ökar möjligheten att deltagare som tidigare varit på gränsen till kriminalitet fortsätter på den positiva banan de hamnat på tack vare MBU. Viktigt är dock att deltagarna tydligt känner till vad syftet med ambassadörsföreningen är. Genom att tidigt informera om hur den är utformad och hur man via den och dess kontaktnät kan skaffa sig arbetslivserfarenhet ökar möjligheterna till en lyckad satsning.

- **Utbilda i risker utan att använda avskräckning**

Att tydliggöra eventuella konsekvenser av avvikande handlingar är en viktig men känslig punkt. Konsekvenspedagogik som syftar till att avskräcka avråder kriminologisk forskning från. Det MBU- tillfälle som hålls i minneslokalen Backaplan har en särskilt viktig funktion här. Detta eftersom besöket präglas av att ungdomarna tar del av diskoteksbranden men utan att personalen avskräcker genom att utgå ifrån att deltagarna alla är potentiella gärningspersoner. Man fokuserar tydligt på att dela med sig av sina upplevelser utan att konfrontera deltagarna. Detta är särskilt viktigt eftersom majoriteten av de ungdomar som väljs ut till utbildningen är motiverade och skötsamma. Således verkar man även för att den återintegrerande skammen inte ska bli kontraproduktiv. Utformningen på tillfället i minneslokalen stämmer väl överens med att belysa konsekvenser utan att för den delen avskräcka genom hot och skambeläggning. Med detta sagt fyller det nuvarande MBU- tillfället i minneslokalen en mycket viktig och fördelaktig aspekt.

6.3 Epilog

Härmed avslutas flera månaders studie av MBU- verksamheten i stadsdelsförvaltningen Östra Göteborg. Jag har genomgående under arbetet fångats av hur förtroendefullt personalen från de olika organisationerna delat med sig av sina tankar och funderingar. Ett hjärtligt tack till samtliga från områdespolisen Östra Göteborg, räddningstjänsten Kortedala, Securitas /biljettkontrollen Västtrafik, Ambulanssjukvården Sahlgrenska Universitetssjukhuset, Ung & Trygg och Ungdomssatsningen Östra Göteborg. Jag vill också sända ett stort tack till min handledare, docent Micael Björk som under våren varit ett fantastiskt stöd och bidragit med värdefulla tips och synpunkter på min rapport. Sist men inte minst önskar jag även alla ungdomar i MBU - grupp 9 ett stort lycka till i framtiden!

7. Referenser

Andrews, Don, Bonta, James (2006). *The psychology of criminal conduct*, Fjärde upplagan. Cincinnati, OH: Anderson

Andrews, Don, Bonta, James (2010). *The psychology of criminal conduct*, Femte upplagan. Cincinnati, OH: Anderson

Alvesson, Mats & Sköldbäck, Kaj (2008) *Tolkning och reflektion. Vetenskapsfilosofi och kvalitativ metod*. Lund: Studentlitteratur

Aspers, Patrik (2011) *Etnografiska metoder*. (2:a uppl.) Malmö: Liber AB.

Björk, Micael (2013) "Contours of an interaction sequence in rioting: the Gothenburg disturbances of 2009". *Journal of Scandinavian studies in criminology and crime prevention* 14 (1) 2013: 24-42

Björk, Micael (2012) "Fem punkter om polisen och tillitens flyktiga natur", i Björngren Cuadra, Carin , Fransson, Ola (red.) *Tillit och förtroende : ständiga utmaningar för professioner*, Malmö, Gleerups, 2012

Björk, Micael (2009) *Gängbekämpning. Om polisinsatser mot organiserad brottslighet*, Gleerup, Malmö

Björk, Micael (2006) *Ordningmakten i stadens periferi: en studie av polisiära gänginsatser i Göteborg, 2004-2005*, Brutus Östlings bokförlag Symposion, Eslöv

Braithwaite, John. 1989. *Crime, Shame and Reintegration*. New York: Cambridge University Press.

Braithwaite, John (1998) "Institutionalizing distrust, enculturating trust", i V. A. Braithwaite & M. Levi (red.). *Trust and governance*. New York: Russell Sage Foundation, ss. 343–375.

Braithwaite, John (2002). *Restorative Justice and Responsive Regulation*, New York: Oxford University Press

Bryman, Alan (2002). *Samhällsvetenskapliga metoder*, Malmö: Liber ekonomi.

Buehler, John, Petrosino, Anthony & Turpin-Petrosino, Carolyn (2008) "Scared Straight and Other Juvenile Awareness Programs", i: David P. Farrington & Brandon C. Welsh (red.) *Preventing Crime: What Works for Children, Offenders, Victims, and Places*, New York: Springer

Engdahl, Oskar (2010) "Vad fungerar? Brottskontrollens förutsättningar och effekter", i Bengt Larsson & Oskar Engdahl (red) *Social kontroll. Övervakning, disciplinering, självreglering*. Stockholm: Liber

Eriksson-Zetterquist, Ulla & Alexander Styhre (2007) *Organisering och intersektionalitet*. Malmö. Liber AB.

Flyvbjerg, Bent (2001). *Making social science matter: why social inquiry fails and how it can succeed again*. Cambridge: Cambridge University Press

Fransson, Ola (2006) "Om professionalism, förtroende och tillit", i: Fransson, Ola, Fryklund, Björn (red) *Migration och professioner i förändring*, Malmö University, 2006

Harris, Nathan (2006) "Reintegrative Shaming, Shame, and Criminal Justice", *Journal of Social Issues*, Vol. 62, No. 2, 2006, pp. 327—346

Heber, Anita (2008) *En guide till Trygghetsundersökningar – om brott och trygghet*. Tryggare och Mänskligare Göteborg.

Johansson, Helena (2006) *Brist på manliga förebilder. Dekonstruktion av en föreställning och dess praktik*. Göteborg: Göteborgs Universitet

Lab, Steven P (2007) *Crime prevention: Approaches, practices and evaluation*, Andersen Publishing

Laub, John H, Sampson, J Robert (1993) "Turning Points in the Life Course: Why Change Matters to the Study of Crime". *Criminology* 31:301-325.

Luhmann, Niklas (2005). *Förtroende. En mekanism för reduktion av social komplexitet*. Göteborg: Daidalos.

Makkai, Toni & John Braithwaite (1994) "Reintegrative shaming and compliance with regulatory standards", *Criminology*, 32 (3) 361–385

Mullender, Audrey, Ward, Dave (1991): *Self-directed groupwork – Users take action for empowerment*. London: Whiting & Birch

Nordahl, Thomas, Sørli, Mari-Anne, Manger, Terje & Tveit, Arne (2007) *Att möta beteendeproblem bland barn och ungdomar. Teoretiska och praktiska perspektiv*. Stockholm: Liber.

Repstad, Pål (2007) *Närhet och distans. Kvalitativa metoder i samhällsvetenskap*. 4:e upplagan. Lund: Studentlitteratur

Sahlin, Ingrid (2000). *Brottsprevention som begrepp och samhällsfenomen*. Lund: Arkiv Förlag

Sandberg, Bo (2006) "Perspektiv på utvärdering" i: Lena Roxell & Eva Tiby (red.) *Frågor, fält och filter: Kriminologisk metodbok*. Lund: Studentlitteratur

Tyler, Tom R. (2006) *Why people obey the law*. Princeton: Princeton University Press;

Övriga referenser:

Människan Bakom Uniformen (MBU) – Verksamhetsbeskrivning

Människan Bakom Uniformen – Broschyr för personal

Människan Bakom Uniformen – Broschyr för ungdomar

Projektbeskrivning Ta Plats!

ÖPA - Översiktlig planering - Beskrivning av stadsdelen Bergsjön (2008)
Stadsbyggnadskontoret, Översiktsplaneavdelningen

ÖPA - Översiktlig planering - Beskrivning av stadsdelen Kortedala (2008)
Stadsbyggnadskontoret, Översiktsplaneavdelningen

8. Bilagor

Bilaga 1

Tidsplanering MBU Grupp 9

10 februari (måndag) kl.18.00	Informationsträff på Radar72
5 mars	Mingel, Presentation på Radar72
12 mars	Ledningscentralen/Securitas vaktbolag på Skånegatan
19 mars	Brandkunskap & Rökdykning hos räddningstjänsten i Kortedala
26 mars	Besök hos polisen i Kortedala
2 april	Ambulanssjukvård/ HLR på Gullbergsvass
9 april	Biljettkontrollen vagnhallen Gårda
16 april	Minneslokalen Backaplan
23 april	Stationsträning hos räddningstjänsten i Kortedala
30 april	Iscensatt trafikolycka utanför Radar72
7 maj	Avslutningsmiddag på Radar72

Bilaga 2

Etablerade verksamheter/projekt i Göteborg

- Angered: Projektform
- Askim- Frölunda- Högsbo: Projektform
- Östra Göteborg: Befintlig verksamhet

Etablerade verksamheter/projekt övriga landet

- Borås: Projektform
- Eslöv: Befintlig verksamhet
- Fosie (Malmö) Projektform
- Helsingborg: Projektform
- Landskorna: Projektform
- Rinkeby- Kista (Stockholm): Projektform

Under uppstart

- Lundby (Göteborg)

Stadsdelar/ städer/verksamheter som visat intresse

- Ale kommun
- Botkyrka brandförsvär
- Majorna- Linné

Bilaga 3

Intervjuformulär

Inledande frågor om framväxten av MBU

- Hur upplevde du oroligheterna år 2009?
- Hur var den inledande kontakten mellan er och MBU representanter?
- Hur ställde er ni till MBU när ni fick reda på det?
- Såg du ett behov av att vara med?

Frågor om urvalet

- Hur skulle du beskriva ungdomarna som söker till att få vara med i MBU?
- Av vilka anledningar tror du att ungdomar söker till MBU?
- Hur ser du på vilka ungdomar som är "rätt" och "lämpliga"?
- Hur ser du på att individer som haft bekymmer med lagen är med?

Frågor om MBU- aktiviteter

- Väljer ni själva vilka aktiviteter som ni har under just era träffar?
- Varför har ni just de moment som ni har under träffarna?

Frågor om tiden efter MBU

- Vad har ni lärt er sedan MBU startade?
- Har ni, och i så fall hur har ni haft nytta av att vara del av MBU?
- Upplever ni en skillnad i klimatet ute på gatan?

Övrigt

- Vad tycker du är det bästa med MBU?

- Finns det någonting som du tycker kan utvecklas inom MBU?

Avslutning

- Finns det någonting du vill tillägga innan vi avslutar intervjun?